

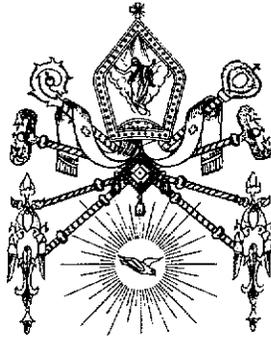
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԳԱՅՈՑ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

**ԱՍՏՈՒԱԾ
ՄԵՉԻ ՀԵՏ Է**

ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՈՒՂԵՑՈՅՑ

**12 տարեկան երեխաներու դասագիրքին համար
1-18-րդ դասեր**

ԱՆԹԻԼԻԱՍ
2007

ՀՐԱՄԱՆԱԻ
Ն. Ս. Օ. Տ. Տ.
ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Աշխատանքը հովանաւորուած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ,
Կիրակնօրեայ Դպրոցներու, հոգեւոր ուսումնական հիմնարկութիւններու
եւ ամենօրեայ վարժարաններու մէջ կրօնի դասաւանդման համար

Հովանաւորութեամբ

World Vision

միջազգային քրիստոնէական բարեսիրական միութեան

եւ

WORLD DIRECT

կազմակերպութեան

ՔՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներածություն _____	7
Դաս 1 – Աստուածաշունչի երկիրը _____	14
Դաս 2 – Ինչպե՞ս գրուած է Աստուածաշունչը _____	17
3-րդ դաս – Իսրայէլի ժողովուրդը _____	19
4-րդ դաս – Իսրայէլի դատաւորները եւ թագաւորները _____	22
5-րդ դաս – Փրկութեան մարգարէները _____	26
6-րդ դաս – Յովհաննէս Նախակարապետը (Սկրտիչ) _____	28
7-րդ դաս – Մարիամ կը հնազանդի Աստուծոյ կամքին _____	30
8-րդ դաս – Փրկիչը ծնաւ _____	33
9-րդ դաս – Խոստացուած Փրկչին նախնական տարիները _____	35
10-րդ դաս – Յովհաննէս Սկրտիչ եւ իր քարոզութիւնը _____	37
11-րդ դաս – Յիսուս Քրիստոս մկրտուելու կու գայ _____	39
12-րդ դաս – Փրկիչը կը նախապատրաստուի իր առաքելութեան _____	41
13-րդ դաս – Յիսուս իր աշակերտները կը կանչէ _____	43
14-րդ դաս – Յիսուս կ'ուսուցանէ ու կը բժշկէ _____	45
15-րդ դաս – Աստուծոյ Թագաւորութիւնը մօտալուտ է _____	47
16-րդ դաս – Արքայութեան առակները _____	49
17-րդ դաս – Աստուծոյ Թագաւորութեան նշանները _____	51
18-րդ դաս – Յիսուս իր աշակերտները կ'ուղարկէ _____	53

Ներածութիւն

Այս գիրքը միջին տարիքի՝ 12 տարեկան դպրոցականներու համար նախատեսուած «Աստուած Մեզի Հետ է» դասագրքերու շարքին մաս կը կազմէ: Այս գիրքը առիթ կու տայ երեխաներուն, որպէսզի հարստացնեն իրենց ծանօթութիւնը Սուրբ Գիրքի Հին եւ Նոր Կտակարաններու մասին: Աստուածաշունչէն քաղուած պատմութիւնները մնայուն կերպով պիտի գտնէք իւրաքանչիւր դասի մէջ: Իւրաքանչիւր դաս նախ կը բովանդակէ վարժութիւններ, գործնական խաղեր եւ ընթերցանութեան համար պատմուածքներ: Անոնց մէջ կը բացատրուի, թէ ինչպէս Ս. Գիրքի բառերը ժամերգութեանց ընթացքին կարդացուած աղօթքներուն եւ այլ կրօնական արարողութեանց մէջ կը գործածուին:

Գլխաւոր նիւթը

Մեր գրքին գլխաւոր նիւթը՝ մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի երկրաւոր կեանքն ու ծառայութիւնն է:

Առաջին վեց դասերը ուղղութիւն կու տան աշակերտներուն տեսնելու, թէ ինչպէս ամբողջ Հին Կտակարանի պատմութեան ընթացքին, Աստուծոյ ժողովուրդը կանաց-կանաց կը նախապատրաստուէր Մեսիայի գալուստին, որ դարձաւ Աստուծոյ իր ժողովուրդին նկատմամբ ունեցած անփոփոխելի սիրոյն իրագործումը: Մեսիայի գալուստին մասին տրուած աւետիսը, ոսկեայ թելի մը պէս Հին Կտակարանի բոլոր գիրքերը իրարու կը կապէ: Աստուած փրկագործութեան իր ծրագիրը իրագործելու համար, սիրով աշխարհ կը դրկէ իր Որդին: Այնտեղ մենք կը տեսնենք նաեւ յանցաւոր մարդկութիւնը եւ վերջապէս դատաստան, որուն պիտի ենթարկուին բոլոր անոնք, որոնք կը հեռանան Աստուծոյ:

Առաջին հինգ դասերուն ընթացքին կը խօսուի Աստուծոյ կողմէ ընտրուած մարդոց, կարեւորագոյն դէպքերու եւ Հին Կտակարանի կարեւոր հանգրուաններուն մասին: Պատմական նիւթը կը ներկայացուի ամփոփ պատմութիւններու ձեւով, որոնք առնուած են Ս. Գիրքի համապատասխան հատուածներէն: Այդ դասերուն նպատակը այն է, որ աշակերտները ընդհանուր գաղափար մը ունենան Փրկչին առաքելութեան նախորդող պատմական անցուդարձերուն մասին: Միեւնոյն ատեն, անոնք կը ծանօթանան Աստուածաշունչի գիրքերուն, կը սորվին անհրաժեշտ տեղերը եւ կը հասկնան թէ ի՞նչ մասերէ կը բաղկանան անոնք:

Նկատողութիւն

Քանի որ աշակերտներուն մեծ մասը Ս. Գիրքի պատ-

մութիւններուն քիչ թէ շատ ծանօթ կրնայ ըլլալ, ուսուցիչը պէտք է այնպէս ընէ, որ անոնք ո՛չ միայն ծանօթանան Աստուածաշունչին, այլ՝ փորձեն զայն օգտագործել, սիրեն զայն, մտերմութիւն հաստատեն անոր հետ իրենց ամբողջ կեանքին տեսողութեան համար: Լաւ կ'ըլլայ, եթէ աշակերտները իրենց գծած նկարներով կարենան ներկայացուող պատմութիւնները մեկնաբանել: Մանուկները գնահատանքի պէտք ունին, պէտք է գովել գիրքն իրենց գծած նկարներուն համար եւ անոնցմէ լաւագոյնները դասարանի պատին փակցնել:

Հետզհետէ զանոնք հաւաքեցէք յատուկ թղթածրարի մէջ, ապա կազմեցէք զանոնք գիրքի ձեւին մէջ, որպէսզի դիւրութեամբ վերաբաղ ընէք եւ անոնց հիման վրայ շարունակէք մնացեալ աշխատանքը: Վեց եւ եօթներորդ դասերուն ընթացքին է որ մենք կ'անցնինք Նոր Կտակարանի բաժնին: Որպէս սկզբունք, այստեղ իւրաքանչիւր դաս ունի միայն մէկ թեմա, պատմութիւնը կը կառուցուի մէկ անձի շուրջ, այդ պատճառով ալ անելի մանրամասն է ամէն մէկ դաս եւ լայնօրէն պատմուած:

Նիւթը պէտք է աշխուժօրէն ներկայացուի կենսունակ շեշտադրումով:

Տրուած դասանիւթին եւ մանուկներու կեանքին փոխադարձ կապը

Սուրբ Գիրքի պատմութիւնները եւ ուսուցումները, որոնք կը տրուին մեր դասագիրքին մէջ, պէտք չէ որ դասարանին մէջ սահմանափակուին:

Մեր նպատակն է, որ մանուկները տուն գալով իրենց ծնողներուն եւ հասակակիցներուն պատմեն իրենց տեսածը եւ լսածը, որպէսզի Աստուծոյ խօսքը անոնց ալ առօրեայ կեանքին ազդէ: Իւրաքանչիւր դասի մէջ կան շարք մը պարտականութիւններ, որոնք աշակերտները կը մղեն կեանքին մայելու հաւատացեալ մարդու աչքերով եւ քիչ մըն ալ իրենց կեանքը մօտեցընելու Փրկչին տուած պատուիրաններուն:

Այդ պարտականութեանց մէջ անոնց կը թելադրուի տան մէջ իրենց ընտանիքի անդամներուն հետ քննարկել, թէ քրիստոնեան ինչպէ՞ս պիտի ապրի, որպէսզի Քրիստոսի ծառայ ու Անոր մասին վկայող ըլլայ:

Այս դասանիւթերը Սուրբ Գիրքէն դրուագներ կը ներկայացնեն, մանուկներուն ու անոնց ծնողներուն սորվեցնելով, թէ ինչպէ՞ս զանոնք պիտի կապեն իրենց առօրեայ կեանքին:

Այդ պարտականութիւնները պայմաններ կը ստեղծեն

մանուկներու ծնողներուն համար, իրենց կեանքը լեցընելու եկեղեցական ապրումներով, որպէսզի գիտակից կերպով ապրին Մեծ Պահքի եւ Ջատկական օրերը ու դառնան վաւերական քրիստոնեաներ՝ Քրիստոսի իսկական ճառաներ ու ապրող վկաներ ներկայ աշխարհին մէջ:

Վասագիրքին բովանդակութիւնը

Իւրաքանչիւր դաս ունի հետեւեալ մասերը.

- ա) Երկու փոքր լուսաբանական նշումներ (ցուցմունքներ՝ կարելոր գաղափարի մը մասին, որուն պէտք է ուշադրութիւն դարձնել), որոնք կը վերաբերին Ս. Գիրքի կարգ մը հատուածներուն, լաւապէս ըմբռնելու համար զանոնք: Անոնք յատուկ կերպով տեղադրուած են դասերու առաջին էջին ձախ կողմը, կամ նկարին տակ՝ աջ կողմը: Կարգ մը պարագաներու, անոնցմէ ոմանք եկեղեցական դաստիարակութիւն կը կատարեն նաեւ:
- բ) Ս. Գիրքէն դուրս մը: Պատմութիւն եւ կարծ ներկայացում մը, որուն մէջ կը խօսուի Աստուածաշունչի յէջ յիշուած մարդոց եւ դէպքերու մասին:
- գ) Պարտականութիւններ եւ վարժութիւններ, որոնք տեղ սորուած են դասերու կիսուն եւ աւարտին: Անոնք երբեմն գիտցածները ստուգելու համար դրուակ հարցումներ են, երբեմն քարտեզներու պատրաստութեան եւ գունաւորման աշխատանքներ, պալ սող բառերը լեցնելու պարտականութիւններ, Ս. Գիրքի տեղանուններու պատասխանները գտնելու նպատակով պատրաստուած: Անոնք կրնան նաեւ ըլլալ Ս. Գիրքի դրուագներուն մասին, որոնք ներկայացուած կ'ըլլան տուեալ դասին մէջ: Օրինակ՝ եկեղեցական օրացոյցի եւ տօներու, սուրբերու կեանքին, աղօթքներու եւ շարականներու երգեցողութեան եւ եկեղեցւոյ պատմութեան մասին:
- դ) Մեր հաւատքի գործերը: Այս հատուածին մէջ կ'ըսուի թէ ինչպէս տան մէջ պէտք է հետեւին մանուկներուն: Ծնողներ եւ բարեկամներ պէտք է հետեւին անոր: Նման պարտականութիւնները օգտակար կը հաճ դիսանան, որ Աստուծոյ խօսքը կապուի առօրեայ կեանքին: Ասիկա կարելոր է, որպէսզի մանուկները ոչ միայն դասապահի ընթացքին յիշեն եկեղեցին ու Սուրբ Գիրքը, այլ՝ տան մէջ, բակին մէջ եւ ամեն տեղ իրենց կեանքին մէջ: Այս դասապահերուն թեմ աները կարելի է ընտրել եկեղեցւոյ աւանդութեան, սուրբերու կեանքէն եւ հոգեւոր գրականութեան:

Ուսուցիչի ուղեցոյցին բովանդակութիւնը

Ուսուցիչի ուղեցոյցին մէջ իւրաքանչիւր դասապահին համար նախատեսուած միւթերը կը բաղկանան քանի մը մասերէ.

1) **Դասին ամփոփ միւթը** (իւրաքանչիւր դասի սկիզբը քառակուսիի մէջ առնուած է): Այստեղ նկատի առնուած են հետեւեալ ստորաբաժանումները.

Աստուածաշունչ. Այստեղ նշուած են Աստուածաշունչին այն մասերը, որոնցմէ քաղուած է տուեալ դասը: Կան նաեւ բնագրի մէջբերումներ, որոնք նշուած են պարտականութեանց մէջ: Որպէսզի դիրքին գտնուի մէջբերումի տեղը, իւրաքանչիւր հատուածին գլխուն թիւը հաստ գիրով գրուած է: Պարտաւոր չէք նշուած ամեն տեղերը օգտագործել դասի ընթացքին: Ուսուցիչը պէտք է նախապէս անպայման կարդացած ըլլայ Աստուածաշունչի այդ հատուածները եւ անոնցմէ ընտրէ այն բաժինները, որոնք աւելի դիրաւ հասկնալի կ'ըլլան աշակերտներուն համար, կամ ալ այնպիսի դրուագներ, որոնք յստակօրէն կը նկարագրեն դասարանին մէջ ներկայացուած միւթը: Ասոնք անհրաժեշտ են մանաւանդ Գին Կտակարանի պատմութիւնը ներկայացընող դասապահերուն համար, որոնք որեւէ դրուագի վրայ չեն հիմնուած:

Դասընթացքին հիմնական թեման.

Միւթին ամփոփումը՝ ուսուցիչին համար

Ուսումնական նպատակներ – դիրքորոշումներ (ի՞նչ պէտք է սորվեցնել, ի՞նչ պէտք է սորվի աշակերտը):

Այս բաժնին մէջ նշուած են այն հիմնական եւ կարելորագոյն միւթերը, որոնք պէտք է իւրացուին աշակերտին կողմէ դասապահին ընթացքին:

Երբեք պէտք չէ մոռնալ այն, թէ ի՞նչ արդիւնք կը սպասենք դասերէն, յատկապէս ի՞նչ պէտք է գիտնայ աշակերտը եւ թէ յատկապէս ի՞նչ պէտք է սորվի ընել: Գիմնական ջանքը պէտք է ուղղուած ըլլայ նոր բան մը գիտնալու: Այսինքն բաներ, որոնք մինչեւ այս դասապահին ներկայանալը չէր գիտեր, կամ չէին կրնար կատարել: Ուշադրութիւն դարձուր անոնցմէ իւրաքանչիւրին համար նախատեսուած ուղղութեան: Ուշադրութեան առարկայ ունենալով, թէ ի՞նչ ըրած է ուսուցիչը կամ կը մտածէ ընել, հիմնականին մէջ ի՞նչ է աշակերտներէն պահանջուածը, թէ անոնք ի՞նչ պիտի յաջողին ընել այդ դասէն ետք. նախորդ դասի վերաքաղ եւ իւրացում, ուղղափառ քրիստոնեայի կեանքին համար անհրաժեշտ փորձառութիւն եւ գիտութեան իւրացում:

Իւրաքանչիւր դասի վերջաւորութեան լաւ պիտի ըլլայ վերադառնալ մեր կողմէ առաջադրուած նիւթերուն, որպէսզի յստակօրէն գիտնանք թէ ի՞նչ սորված են մեր աշակերտները եւ դեռ ի՞նչ բաներ պէտք է իւրացնեն:

Օրինակ՝ եթէ դասին մէջ կը խօսուի Ս. Երրորդութեան անձերուն մասին, անպայմանօրէն պէտք է ստուգել թէ ի՞նչ հասկցած են: Պահանջել աշակերտներէն թուել Ս. Երրորդութեան անձերը եւ պատմել, թէ ի՞նչ գիտեն այդ մասին:

2) Նախապատրաստութիւն դասի

Այս բաժնին մէջ կը խօսուի այն մասին, թէ ի՞նչ բաներու պէտք կրնանք ունենալ, եւ դասերը ներկայացնելու համար տակաւին ի՞նչ բաներ կրնանք օգտագործել: Նախ, կասկած չկայ որ ուսուցիչը պէտք է դասին բոլոր մասերն ալ սերտէ նախքան դասարան մտնելը (այսպէս՝ կարողալ աշակերտներուն ընթերցանութեան յստակացուած բաժինը եւ ուսուցչի այս ուղեցոյցին մէջ, տուեալ դասին բացատրականը): Երբ նախապէս դուք ծանօթանաք նիւթին լաւապէս եւ գիտնաք թէ ի՞նչ բաներու պէտք ունիք այդ դասը տալու համար, այն ատեն ինքնավստահութեամբ կը դասաւանդէք ձեր նիւթը:

3) Աստուածաշնչական նիւթերուն դասաւանդումը

Այս բաժինը կը բովանդակէ շարք մը թելադրութիւններ եւ ուղղութիւններ, թէ ինչպէ՞ս պէտք է լաւապէս պատմել Սուրբ Գիրքի տուեալ դրուագը եւ զայն ամբողջովին հասկնալի դարձնել աշակերտներուն: Կը տրուին նաեւ հարցումներ, որոնք պէտք է դասարանին մէջ քննարկուին: Նախքան դասին անցնիլը՝ նախ դուք կարդացէք դասին մէջ տրուած Ս. Գրային պատմութիւնը, ինչպէս նաեւ անոր բուն բնագիրը՝ Սուրբ Գիրքէն: Ապա իրենք թող ըսեն, թէ պարտականութիւններուն եւ թելադրութիւններուն մէջ այդ հատուածին հետ կապ ունեցող ի՞նչ կը գտնեն: Աստուածաշնչական բոլոր մէջբերումները, որոնք պիտի օգտագործուին, կարդացէ՛ք եւ մշան դրէք անոնց էջերուն:

Հիմա պէտք է խորհիք թէ այդ բոլորը ինչպէ՞ս պիտի համադրէք: Լաւ կ'ըլլայ թերեւս ուսուցիչներէն խնդրել, որ գտնեն ամէնէն կարելոր տեղերը եւ նիւթը պատմելու չանցած՝ անոնց էջերուն մշաններ դնեն: Երբ դասը ներկայացնելու կը պատրաստուիք՝ կարդացէ՛ք այդ հատուածին իւրաքանչիւր մասը եւ փորձեցէք գտնել ներածական ընելու ձեւ մը, կամ՝ հարցում մը, որով կարենաք սկսիլ: Ստածեցէ՛ք թէ ի՞նչ պէտք է գիտնան կամ յիշեն աշակերտները: Օրինակ՝ յստակացնել թէ ո՞վ է այդ դրուագին կեդրոնական դէմքը, թուել կարելոր դէպքերը, նկարագրել թէ իր օրերուն մարդիկ ինչ-

պէ՞ս կը վերաբերին Յիսուսի հետ, կամ՝ իրենց թշնամիներուն հետ, կամ՝ իրարու հետ: Այդ ճիգին մէջ պէտք է որ արժեւորում մը կատարէք դրական ու ժխտական երեւոյթներու մասին, ինչպէս նաեւ տուեալ դրուագէն եզրակացնել մեր կեանքին համար ամէնէն անհրաժեշտ՝ ինչպէ՞ս ապրելու ուղեգիծը:

Աշակերտներուն առիթ տուէք, որ յաջորդաբար կարդան Աւետարանական հատուածները (անշուշտ ասիկա կրնաք ընել, երբ բոլորը սահուն ընթերցանութիւն ունին): Նախընտրելի է, իւրաքանչիւր նիւթի ընթերցումէն ետք շատ կարճ դադար մը ունենալ:

Կարճ դադարի միջոցին լաւ կ'ըլլայ եթէ աշակերտներուն հարցնէք, թէ ի՞նչ հասկցան, ի՞նչ պատմութեամբ իրենց, այսինչ մարդը ինչո՞ւ այս բանը ըսաւ, կամ ըրաւ, եւ այլն: Մասնաւորաբար ուշադրութիւն դարձուցէք այն հատուածներուն, որոնք կարելոր կը նկատէք: Ընթերցումներէն ետք միշտ միջոց տուէք եւ պահանջեցէք աշակերտներէն, որ իրենց մօտ գտնուող Աստուածաշունչը բանան եւ գտնեն համապատասխան մէջբերումները: Ըսէք որ կարդան Աստուածաշունչին մէջ գտնուող այն բաժինը, ուրկէ առնուած է նիւթը: Այս ձեւով անոնք պիտի ծանօթանան Յաւերժական Գիրքի լեզուին եւ արտայայտութիւններուն: Մասնաւոր ուշադրութիւն դարձուցէք նաեւ այն հատուածներուն, որոնք եկեղեցւոյ մէջ պատարագի ընթացքին, կը կարդացուին:

Ներկայացուող դրուագին բնոյթն ու ընդարձակութիւնը դուք կրնաք ճշդել՝ համաձայն ձեր աշակերտներու տարիքին եւ ըմբռնելու կարողութեան:

4) Կապերու հաստատումը

Այստեղ դուք կը գտնէք յստակ ցուցմունքներ կարդացուած նիւթին քննարկման առնչութեամբ, պարտականութեանց եւ դասարանային աշխատանքներու կատարման ձեւին մասին, որոնք անհրաժեշտ են դասաւանդման համար: Նայեցէ՛ք իւրաքանչիւր դասի առաջին էջի լուսանցքին եւ նկարագարողուած գրութիւններուն: Այդ գրութիւնները կը մշեն ամէնէն կարելոր սորվելիքները, որոնք պէտք է շեշտուին դասապահի ընթացքին: Նիւթը ներկայացուցած ատեն անդրադարձէք անոնց եւ աշակերտներուն հետ վերլուծեցէք Աստուածաշնչական դրուագները եւ զանոնք լուսաբանող ու ամբողջացնող տեղեկութիւնները:

5) Կեանքը եկեղեցւոյ մէջ

Այս բաժնին մէջ օժանդակ տեղեկութիւններ կը տրուին

դասանիւթի այն բաժիններուն մասին, ուր կը ներկայացուին ժամերգութիւնները, սուրբերու կեանքը, կամ եկեղեցւոյ պատմութիւնը: Մեր դասագիրքերուն մէջ գտնուող դասերը, կարելիութեան սահմանին մէջ պատշաճեցուած են եկեղեցւոյ տօնացուցային կարգին (բացի այն դասերէն, որոնք կը հանդիպին Աւագ Շաբթուան): Սկիզբէն այնպէս մը դասաւորեցէք որ տուեալ դասը իր տօնին զուգահիւսի, կամ տուեալ սուրբի յիշատակին օրը հանդիպի:

Փորձեցէ՛ք ձեր դասաւանդելիք դասերը գէթ երկու շաբաթ առաջ կարդալ անգամ մը: Ասիկա կ'օգնէ ձեզի՝ ծրագրաւորելու դասարանին մէջ ձեր ընելիքը: Կարգ մը դասեր հետեւողական աշխատանք կը պահանջեն (օրինակ՝ նկարագարողման աշխատանք), երբեմն կարգ մը նիւթեր մէկ դասապահով կարելի չէ աւարտել: Եթէ բոլորը մէկ չէք կրցած ամբողջացնել, հոգ չէ: Աշակերտներուն կրնաք ըսել, որ մնացեալ նիւթերը տան մէջ, իրենց ծնողներուն հետ ամբողջացնեն: Եթէ ազատ ժամանակ ունենաք, կրնաք դարձեալ յիշել այն բաժինները զոր չէիք կրցած ընել դասարանին մէջ եւ կրնաք քննարկել իրենց հետ այն ինչ որ տան մէջ ծնողներուն հետ ըրած են:

(Ծանօթ.– Եթէ դասերը առօրեայ դպրոցներու մէջ կը տրուին, երկար դասերը կարելի է մասնատել եւ մաս առ մաս տալ):

Այս տարիքի աշակերտները Մեծ Պահոց ընթացքին հանդիպող կարգ մը դասերը կրնան Աւագ Շաբթուան ընթացքին կատարել: Պէտք է որ աշակերտները դասարանին մէջ փորձեն նշանակալից պահերը ներկայացնել եւ յետոյ գծել զանոնք: Այս աշխատանքները Պահքի աւարտին կրնան մեկնութիւններ ըլլալ եւ Աւագ Շաբթուան դէպքերու բացատրութեան օգնել:

(Դիտողութիւն.– Մեծ Պահքի ընթացքին Աստուծոյ ծառայելու կերպերը կրնան տարբերիլ, պէտք է զայն համապատասխանեցնել տուեալ ծուխի կերպերուն):

6) Մեր հաւատքի գործերը

Օգնեցէ՛ք ձեր աշակերտներուն եւ անոնց ընտանիքի անդամներուն, ըսելով թէ ինչպէ՞ս կրնան այդ բաժնէն լաւագոյն կերպով օգտուիլ: Միշտ յիշեցուցէ՛ք իրենց, թէ ինչքան կարեւոր է տան մէջ ամէն շաբաթ իրենց ծնողներուն հետ կրկնել դասապահի ընթացքին սորվածները, յատկապէս Ս. Գիրքէն ներկայացուած նիւթը: Լաւ կ'ըլլայ եթէ երեխաները ծնողներուն պատմեն դասարանին մէջ իրենց սորվածը:

Պէտք է լաւ յարաբերութիւն մշակէք ծնողներուն հետ եւ միշտ կապի մէջ ըլլաք անոնց հետ, համոզելով որ նշուած դասերը իրենց զաւակներուն սորվեցնեն եւ առանձին չթողուն զանոնք դասը սորված ատեն:

Ուսումնական տարեշրջանի սկզբնաւորութեան պէտք է հոգեւորականները, ուսուցիչներուն հետ միասին, հանդիպում մը ունենան ծնողներուն հետ: Այդ հանդիպման ընթացքին պէտք է ներկայացուի ամբողջ տարուան ծրագիրը եւ պէտք է ծնողներուն բացատրուի, թէ ինչքան կարեւոր է որ իրենց զաւակներուն հետ ըլլան՝ դասը աւելի դիւրութեամբ ընկալելու համար: Այսպիսի հանդիպումները կարելի է կազմակերպել դասընթացքի իւրաքանչիւր բաժնին համար (այս դասընթացքը 9 մասերէ կը բաղկանայ): Կարելի է նաեւ դասընթացքի սկզբնաւորութեան ու աւարտին ալ կազմակերպել, ծնողներուն ծանօթացնելու համար նիւթերը եւ բացատրելու թէ ինչպէ՞ս պիտի օգնեն իրենց զաւակներուն՝ տան մէջ դասերը կատարելու պարագային, անոնց հարցումներուն ի՞նչ ձեւով պատասխանելու, կարեւոր հարցերը քննարկելու եւ ընտանիքի բոլոր անդամներուն հետ միասին աշխատանք կատարելու մասին:

Վերջապէս, սովորութիւն դարձուցէք տուեալ նիւթին ներածութեան բաժինը պարբերաբար կարդալ: Ասիկա ձեզի օգտակար կ'ըլլայ, որ ուսումնական նոր մեթոտներ յայտնեբերէք, զորս միշտ չէք կրնար գտնել: Կարեւոր է, որ երբեմն-երբեմն փոխէք ուսուցանելու կերպերը՝ աշակերտներուն հետաքրքրութիւնը չկորսնցնելու համար եւ որպէսզի երթալով աւելի խորանան իրենց քրիստոնէական կեանքին մէջ:

7) Մանկական մտածողութիւնն ու վարքը (դպրոցական միջին տարիք)

Դպրոցական միջին տարիները (11, 12 տարեկան) կան կանուխ պատանեկան տարիքը, անցումային շրջան է մանկութեան ու երիտասարդութեան միջեւ: Մեծ մասամբ մանուկներուն մտածելու կարողութիւնները աճած կ'ըլլան եւ կրնան տրամաբանել, հարցեր լուծել եւ միջոցներ գտնել որեւէ դէպքի մասին տեղեկութիւն ունենալու համար:

Մանուկներէն ոմանք արդէն այս տարիքին կրնան վերջստին պատմել բաւական ընդարձակ պատմութիւն: Անոնք կրնան փոխաբերական իմաստները հասկնալ եւ շատ մը բառեր դիւրութեամբ ըմբռնել: Անոնք կըրնան այլեւս քով-քովի բերել նիւթերը, համադրել պատմութիւնը, իրարմէ տարբեր մարդիկը բաղդատել իրա-

րու հետ, նշելով անոնցմէ իւրաքանչիւրին յատկութիւնը:

Իսկ տան մէջ թէ եկեղեցւոյ՝ ծնողները եւ անոնց պատասխանատուները պէտք է գիտնան, որ ճիշդ այդ տարիքին մէջ գտնուող երեխան յատուկ ուշադրութեան եւ հոգածութեան կը կարօտի:

Այդ մանուկները բարի գործ կատարելու մղելը եւ շրջապատին հետ լաւ յարաբերութեան մէջ ըլլալ վարժեցնելը՝ շատ հաւանաբար կը դիւրացնէ այդ տարիքի հոգեբանական շարք մը բարդութիւններէն անցքը:

Փաստօրէն, տեսնուած է որ պատանիներուն եւ իրենց ծնողներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող փոխ յարաբերութեան դրական կամ ժխտական բնոյթը, կախեալ է մանկական տարիներուն անոնց միջեւ գոյութիւն ունեցած լաւ կամ վատ յարաբերութենէն:

8) Ստածելու կարողութիւնը

Այս տարիքի մանուկներուն մօտ կը զարգանայ նիւթերու յաջորդականութիւնը ճշդելու կարողութիւնը, որով անոնք կրնան իրարու կապել դէպքեր եւ գատորոշել դերակատար անձնաւորութիւնները, անոնց ծննդեան թուականները, որոնք կը յիշուին պատմութեան մէջ: Սակայն անոնք տակաւին կը կարօտին մեծերու օգնութեան, յատկապէս երկար ժամանակի վրայ տարածուած դրուագներու պարագային, դէպքերը իրենց ճիշդ տեղը դնելու համար: Այս տարիքին նաեւ կը կազմաւորուի իրենց մէջ, պատմութիւնը ամբողջութեամբ ըմբռնելու կարողութիւնը: (Չմոռնանք, որ անոնք կըրնան շատ մը բաներ յիշել, որոնք պատահած են տասը տարիներ առաջ): Սակայն անոնք տակաւին պէտք ունին յստակ ու կենդանի օրինակներու: Անոնք չեն կըրնար հիմ եւ Նոր Կտակարաններու մէջ յիշուած տարբեր մարդոց միջեւ գոյութիւն ունեցող կապերը գտնել առանց մեր օգնութեան:

9) Տարբեր գաղափարներու միջեւ կապի հաստատում

Մանուկները յաճախ կ'ուզեն առանձին աշխատիլ եւ կը սիրեն պարտականութիւնները կատարել փոքրիկ խումբերով, յստակ ծրագրով: Անոնց առջեւ դրուած պարտականութիւնները պէտք է հետեւեալ հարցերով ընթանան դէպի լուծում՝ «ի՞նչո՞ւ», «ի՞նչպէ՞ս», «ե՞րբ», «ի՞նչ կ'ըլլայ եթէ»: Ուսուցիչին տուած ուղղութիւններով այս հարցումները կ'օժանդակեն քննարկումներուն: Դասապահին յատկացուած ժամանակը շատ կարճ է՝ ամբողջ միւթը ներկայացնելու համար: Անոնք պէտք է առանձին ալ աշխատին, որպէսզի անձնապէս

ալ համոզուին, թէ ի՞նչո՞ւ եւ ի՞նչպէ՞ս տեղի ունեցած է այս կամ այն դէպքը: Անոնք կրնան բացատրել կարգ մը դէպքերու պատճառները: Հակառակ ատոր սակայն, անոնք կարիքի տանին մանկավարժին օգնութեան, յատկապէս ընթերցումներու, քննարկումներու, թատերական փորձերու համար, որպէսզի հետզհետէ աւելի բարդ հարցերուն մասին:

Պատանին միշտ կ'ուզէ աւելի բարդ հարցերուն անցնիլ, սակայն փորձառութեամբ չունի այս գետնի վրայ եւ տակաւին դատողութիւն չունի ամբողջովին հասկնալու համար դէպքերուն իւրութիւնը:

Բացայայտ հակասութիւններու լուծման փորձերուն ժամանակ, բնական կերպով «գործնական»ը կ'ընտրէ, սակայն երկուութեան դիմաց գտնուելով: Օրինակ՝ առանձնաբար չի կրնար հասկնալ գիտական պատկերացումները եւ կրօնական հաւատքի ճշմարտութիւնները: Չի կրնար բարոյական ընտրութիւն կատարել՝ ոգելից ըմպելիներ խմելու թէ չխմելու մասին եւ սեռային ճշգրիտ յարաբերութեան մասին:

Մանուկները սովորաբար չեն կրնար ընդունիլ տակաւին իրենց գաղափարներուն անտրամաբանական ըլլալը: Օրինակ՝ տան կէտն իրենց անմիջական շրջապատին մէջ կրնան շատ լաւ վարք ունենալ, սակայն «դուրսը» այնպիսի կենցաղ ունենալ, որուն սխալ ըլլալուն կամ արգիլուած ըլլալուն չեն անդրադառնար: Անոնք տակաւին չունին կամքի զօրութիւն, որով կարենան հակադրուիլ զայնակողութիւններուն եւ չարին, որոնք կեանքի մէջ չար մարդոցմէ կու գան իրենց:

Այս տարիքի մանուկներուն հետ հոգեւորականներ, մանկավարժներ ու ծնողներ պէտք է վստահութիւնը շահին անոնց, որպէսզի անոնց հոգիին մէջ գտնուող մեղքի դէմ պայքարը արձնան, պատասխան տան անոնց դժուար հարցումներուն, անոնց հետ միասնաբար քննարկեն կարելոյ հարցեր, առանց վախճալու բախումներէ (գաղափարի տարբերութիւն եւ ապրելակերպի տարբերութիւններ): Մեծերը պարտաւոր են օգնել մանուկներուն ո՛չ թէ քարոզ կարողալով անոնց, ոչ ալ անկարելի պահանջներու օրէնքներ դնելով անոնց վրայ, այլ՝ գիտակցելու սխալ արարքներուն եւ ծուռ հետաքրքրութիւններուն ո՛չ անպայման ըսելով թէ ո՞ր կը հասցնէ մեղքը մեզ: Եւ շտապ պէտք է փորձենք անոնց հասկցնել, որ իրենց արարքները ընդհանրապէս առընչուած կ'ըլլան մեծ թիւով մարդոց կեանքին հետ եւ ոչ թէ այնպէս ինչպէս իրենք կը խորհին՝ միայն իրենց անձին հետ: Մեծերը պէտք է զգոյշ ըլլան, որ մանուկները չհակադրուին իրենց: Մանուկները պէտք է համոզուած

ըլլան, որ մեծերը միշտ իրենց պիտի պաշտպանեն եւ օգնեն իրենց, երբ որ պէտք ունենան:

ԸՆկերային բնաւորութիւնը

Մանկական տարիքի մէջ գտնուող մարդը վերիվայրումներու կ'ենթարկուի: Մարմնին աճման կ'ընկերանան շարք մը յոռի զգացումներ, պրկուածութիւն, անկարգութիւն եւ երբեմն անօթխածութիւն: Այս տարիքին ամէն ինչ կը փոխուի՝ սկսեալ մարմնի հիւսկէններէն եւ բջիջներու արագ աճէն, որոնք երբեմն անհասկընալի կը մնան իրեն եւ յաճախ կը տանին անպաշտպան մնացած ըլլալու զգացումին: Անոնց այնպէս կը թուի թէ միշտ մէկը իրենց քայլերուն կը հետեւի: Անոնց զարգացման պէտք է հետեւիլ դրական ու բարեացակամ կերպով: Պէտք է քաջալերել զիրենք: Պէտք է վըստահեցնել, թէ մեծերը կը սիրեն զիրենք ու հոգ կը տանին իրենց: Անոնք շատ կ'ազդուին ծաղրանքէն ու քննադատութիւններէն թէ՛ տան մէջ, թէ՛ մարզանքի պահերուն՝ դպրոցին թէ թաղին մէջ:

Նոր երիտասարդութեան հասածներուն մօտ՝ աճող ընկերային գիտակցութեան հետ կ'աճի նաեւ իրենց նըմաններուն հաւանութիւն տալու երելոյթը, հեղինակութիւն ցոյց տալու համար: Շատեր հետաքրքրուած կ'ըլլան հերոսներով, որ պատճառ կ'ըլլայ մարզական խումբի մը կապուածութիւն ցուցաբերելու զգացումին: Անոնք կը սկսին գիտակցաբար կապկել իրենց հաւնած անձերը, անոնց հագուստները, ապրելակերպը, մինչեւ իսկ քաղաքական դեկալարները, երգիչները եւ դերասանները: Մէկ խօսքով՝ անոնք պատրաստ են նոյն կապուածութեամբ յարգել սիրուած ու հեղինակաւոր ուսուցիչները եւ այն մեծերը, որոնք այսպէս կամ այնպէս կապ ունին իրենց հետ եւ զանոնք տեսնելով կրնան նմանիլ անոնց եւ օրինակ առնել անոնցմէ: Անոնց ընդունած օրէնքները եւ կեանքի ձեւերը կը բազմապատկուին, մինչեւ որ անոնք գիտնան թէ ի՞նչ բան պէտք է պահեն եւ ի՞նչ բան ժամանակի ընթացքին կրնայ մոռցուիլ:

Անոնք յատկապէս կը յարգեն այն օրէնքները, որոնց կազմութեան իրենք մասնակից դարձած են: Օրինակ՝ իրենց ծնողներուն կամ ուսուցիչներու հետ միասնաբար օրէնքներ կը հաստատեն՝ տան կամ դասարանին մէջ որոշ պարտաւորութիւններ ունենալու մասին:

Մանուկները բնաւ չեն հակառակիր երբ լաւ ու օգտակար աշխատանք մը պիտի կատարուի, սակայն անհրաժեշտ է կարեւորութիւն տալ իրենց եւ որոնել զիրենք քաջալերելու կերպերը:

Մասնակցութիւն եկեղեցական արարողութեան

Ֆիզիքապէս եւ իմացապէս բաւական զարգացած ըլլալով՝ այս տարիքի մանուկները գործնապէս կրնան մասնակցիլ եկեղեցական արարողութիւններուն: Անոնք արդէն գիտեն թէ ի՞նչ է եկեղեցական արարողութիւնը, զայն կրնան ճանչնալ իբրեւ մէկ ամբողջութիւն եւ կրնան ըսել թէ որո՞նք են անոր մասերը՝ ժամերգութիւն, Ս. Պատարագ, հաղորդութիւն, որոնք մեզ աւելի կը մօտեցնեն Աստուծոյ:

Անոնք կրնան հիմնական բաժինները նկարագրել եկեղեցական արարողութեան եւ պատմել թէ ի՞նչ գիտեն այդ մասին:

Եկեղեցական տօներուն աւելի լայն մասնակցութիւն կրնան բերել, սակայն նախապէս անոնց պէտք է բացատրել անոր իմաստը, այն ինչ որ կը կատարուի եկեղեցոյ մէջ: Տղաքը կրնան խորան բարձրանալ եւ հոգեւորականին ծառայել եւ այդ պատճառով անոնք պէտք է հասկնան ժամերգութեան իմաստը եւ տեղի ունեցող բոլոր շարժումներուն ծանօթանան՝ բուրվառին կրակը վառել, մոմերը լուցանել, թափօրներուն մասնակցիլ, եւ այլն:

Իսկ դպրաց դասին մէջ երգող տղաներն ու աղջիկները պէտք է ճշգրիտ կերպով գիտնան արարողութեան կարգը, թէ ե՞րբ ի՞նչ պիտի երգեն:

Դասարանին մէջ կամ երգչախումբի փորձի ժամանակ, պէտք է մասնակիցներուն բացատրել երգին բառերը, սա շատ կարելոր է: Յատկապէս անոնք որոնք տօնական ժամերգութիւններուն եւ Աւագ Շաբթուան ընթացքին կը կատարուին: Անոնք պէտք է հասկնան Աստուածաշունչէն ընթերցուած հատուածներուն իմաստը եւ փորձեն գտնել անոնց կապը այս կեանքին հետ: Անոնցմէ շատերը կը խօսին Աստուծոյ ու մարդոց նկատմամբ մեր ունենալիք յարաբերութեան մասին: Մանուկները պէտք է վարժեցնել Աստուածաշունչին, որպէսզի անոնք առանց մեր օգնութեան կարենան բանալ օրուան ընթերցումի բաժինը: Անոնք պէտք է վարժուին կարդալ Ս. Գրքի սաղմոսները, Յայսմաւուրքէն որոշ հատուածներ, որոնցմէ ոմանք կը կարդացուին եկեղեցական արարողութիւններու ժամանակ: Որքան մեր աշակերտները շատ մասնակից դառնան եկեղեցական արարողութիւններուն, այնքան աւելի կապուած կը մնան եկեղեցիին՝ երբ մեծնան:

Դոգելոր զարգացում

Մանկական տարիները շատ կարելոր են մարդու հո-

գելոր դաստիարակութեան համար: Մանկութենէն դէպի պատանեկութեան անցման շրջանը դժուար է ո՛չ միայն իրենց՝ մանուկներուն համար, այլ նաեւ ծնողներուն եւ ուսուցիչներուն համար:

Պէտք չէ մոռնալ, որ ծնողները, բարեկամները, ուսուցիչները, այդ տարիքի երեխաներուն սեւեռուած ուշադրութեան կեդրոնը կ'ըլլան: Մանուկները երբեմն սուր կերպով կը քննադատեն: Անոնք կ'ընդօրինակեն մեծերուն ապրելակերպը եւ կ'իւրացնեն անոնց արժէքները: Ատիկա աւելի յայտնի կը դառնայ կրօնական դաստիարակութեան ժամանակ: Սակայն պատանեկութեան հասած երեխաներ վերարժեւորման կ'ենթարկեն այն բոլորը զոր անցեալին կուրօրէն ընդունած էին: Ատոր համար ալ մանկական տարիքին կարելի բոլոր միջոցներով պէտք է ամրապնդել մանուկներու համոզումները ու զարգացնել փորձառութիւնը; որպէսզի անոնք ապագային պատրաստ ըլլան դէմ դնելու իրենց տարեկիցներուն եւ ուրիշներու ժխտական ազդեցութեանց, որոնց տալիք սխալ ուղղութիւնները կըր-

ման խոտոր համեմատիլ ծնողներու եւ ուսուցիչներու ուսուցումներուն:

Մանուկներուն վրայ մեծ տպաւորութիւն կը ձգեն իրենց ընտանիքի անդամներուն ապրելակերպը, ծնողներուն հետ պարբերաբար եկեղեցական արարողութեան եւ համայնքի կեանքին մասնակցութիւնը, ուխտագնացութիւնները եւ այն բոլորը, որոնք կը շեշտեն մեր պատկանելիութիւնը քրիստոնէական արժէքներուն: Այն ատեն է որ այդ արժէքները կեանք կը ստանան եւ անոնց ապագային համար պատուանդան կը դառնան: Վանքերու եւ հոգեւոր այդ կեդրոններու տըրուած այցելութիւնները, ուխտագնացութիւնները, եկեղեցական տօներուն մասնակցութիւն բերելը, պատանեկան ճամբարներու մասնակցիլը, որոնք երիտասարդներու կազմաւորմամբ զբաղող հոգեւորականներու կողմէ կը կազմակերպուին, մեծապէս կը նպաստեն անոնց հոգեւոր աճման ու կրթութեան եւ մեծ ազդեցութիւն կը գործեն անոնց ամբողջ կեանքի տեսողութեան, անոնց մէջ արթնցնելով Աստուծոյ ու մարդոց նկատմամբ գուրգուրանք ու սէր:

Դաս 1 – ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԻ ԵՐԿԻՐԸ

Գիրք – Ծննդոց 2.8-14, 11.31 մինչև 12.10, 13.1-4, 14-18, 17.1-10, 15-19, 21.1-3, 22.1-13:

Դասին գլխավոր միջոցը – Պատմել Աբրահամի մասին, որուն Աստուած կանչած է իր «սեփական ժողովուրդին հայրը» ըլլալու, որ լսած է Աստուծոյ տուած աւետիսը (որ իրականացած է բազմաթիւ դարեր ետք, Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ) եւ որ յաւիտենական ուխտ կնքած է Աստուծոյ հետ:

Սորվելու եւ սորվեցնելու նպատակները – Այս դասը իւրացնելէ ետք՝ աշակերտները պետք է կարենան.

- Գտնել Աստուածաշնչական բնագրին տեղը, նայելով այն կրճատումներուն, որոնք Ա. Գիրքէն յատուկ հատուած մը կը մատնանշեն:
- Գիտնալ, որ Աստուածաշունչի Ծննդոց գիրքին անունը յունարէնով «genesis», կը նշանակէ ծնունդ կամ սկիզբ:
- Գիտնալ Աբրահամ անուան «ժողովուրդի հայր» կամ «բազմութիւններու հայր» իմաստները:
- Կտակարանը սահմանել իբրեւ համաձայնութիւն, միութիւն կամ դաշինք:
- Գիտնալ, որ Աբրահամը Աստուծոյ կողմէ ընտրուած մարդ է եւ դարձած է Հին Կտակարանային առաջին նախահայրը (ընտանիքի կամ տոհմի հիմնադիրը, հայրը):
- Քարտէզի վրայ գտնել Քանանի երկիրը, Եփրատը, այս երկիրներուն մէջ ցոյց տալ Աբրահամին առնչուող կարեւոր վայրերը:
- Գիտնալ, որ Ծննդոց գիրքը Ա. Գիրքի առաջին գիրքն է:

Նախապատրաստութիւն դասի

Ծննդոց գիրքէն նշուած տեղերը գտնելու պարտականութեան համար, աշակերտները պետք է ունենան Աստուածաշունչ եւ տարբեր զոյնի բազմաթիւ էջադիրներ: Կըրնաք պէտք ունենալ նաեւ գունաւոր մատիտներու՝ քարտէզներուն վրայ գծելու համար:

Փորձեցէ՛ք անապատի նկարներ գտնել, այնտեղ բնակող մարդոց ապրելակերպին մասին տեղեկութիւններ հաւաքել, անոնց տեղափոխութիւնները (վրան, էշեր, ուղտեր, տեղափոխուող բեռներ, մարդոց հագուստներ եւ աւազէն ու արեւէն պաշտպանող փկնոցներ) ներկայացնող նկարներ: Այսպիսի նկարներ կրնաք գտնել հանրագիտարաններուն մէջ, դպրոցական

գրադարաններուն մէջ եւ ժողովուրդներու կեանքը ներկայացնող գիրքերուն մէջ: Այդ նկարները կըրնաք օգտագործել, երբ Աբրահամի ճամբորդութիւնները ներկայացնէք: Գտք նաեւ մարդոց միջեւ կնքուած փաստաթուղթերու լուսապատճենները: Աշակերտներուն կրնաք ցոյց տալ զանոնք իբրեւ նոր օրերու մարդոց միջեւ կնքուած պայմանագրութիւններու օրինակներ:

Պատմութիւններ Աստուածաշունչէն

Նախ աշակերտներուն հարցուցէք, թէ ի՞նչ գիտեն իրենց նախահայրերուն մասին: Ինչպիսի՞ պատմութիւններ լսած են անոնց մասին: «ԾՆՆԴՈՅ» բառը գրեցէք մեծ տառերով եւ աշակերտներուն հարցուցէք անոր իմաստը: Անոնց առա-

ջարկեցէք պատմել Աբրահամի պատմութիւնը, հարցնելով թէ ի՞նչ բանի սկիզբ կը հանդիսանայ ինք: (Ան եղած է առաջին մարդը, որ մասնաւոր կերպով կանչուած էր Աստուծոյ խօսքին հետեւելու եւ առաջինն էր Աստուծոյ ժողովուրդի բազմաթիւ սերունդներուն մէջ): Շեշտեցէք այն իրողութիւնը, որ Աբրահամի սերունդները շարունակուեցան, մինչեւ Յիսուս Քրիստոսի օրերը:

Կարդացէք Յիսուսի ազգաբանութիւնը Մատթեոսի Աւետարանի առաջին գլխուն մէջ, որպէսզի յստակ դառնայ, թէ ազգականական ի՞նչ կապով իրարու կ'առնչուին Աբրահամն ու Յիսուս Քրիստոս: Հարցուցէք անոնց եթէ այդ ցուցակին մէջ ծանօթ անուններ կան:

Ձուգահեռներ գտնել

Աշակերտներուն հարցուցէք թէ ինչքա՞ն կարելի է վստահիլ մէկու մը, որուն առաջնորդութեամբ ընտանեօք, հայրով-մայրով, քոյրով ու եղբայրով, հօրաքոյրով եւ մօրաքոյրով, մեծ հայրերով եւ մեծ մայրերով եւ բոլոր հարազատներով հեռու եւ մեզի անծանօթ տեղ մը պիտի երթանք: Աշակերտներուն հարցուցէք նաեւ, թէ ի՞նչ պիտի ընէին իրենք, եթէ ստիպուած ըլլային նոր երկիր մը եւ իրենց անծանօթ շրջան մը երթալ (վախցած, մտահոգուած, ուլքե՞ր պիտի ըլլան այն անծանօթ անձերը որոնց պիտի հանդիպին, եւ այլն):

Աբրահամն ու Սառան քաղաքի բռնակիչներ էին: Արդեօք անոնք ի՞նչ զգացումներ կամ ապրումներ ունեցան, երբ վրամաբնակ դարձան անապատին մէջ: Վստահաբար ատիկա կենցաղակերպի մեծ փոփոխութիւն մը եղաւ իրենց համար եւ անպայման որ կարօտցան սեփական տուն ունենալու իրենց նախկին վիճակը: Վստահաբար սկսան պարզ կերակուրներ ուտել, այն ինչ որ կարենային գտնել, օրինակ՝ արմաւ, թռչուն, կենդանական որոշ տեսակներ, զորս կարելի էր որսալ եւ եփել: Թերեւս իրենց առարկաներն ալ չկարենային մաքուր պահել, կլիմայական տաքին եւ անապատի աւազին պատճառաւ: Աշակերտներուն ցոյց տուէք անապատային կեանքը ներկայացնող պատկեր, զորս հաւաքած էիք այս դասին համար:

Գլխաւոր ի՞նչ մտահոգութիւններ կրնար ունեցած ըլլալ Աբրահամ: (Ինչպէ՞ս կրնար օրապահիկը շահած ըլլալ, իր դրացիները լաւ վերաբերմունք ցոյն տուի՞ն արդեօք, թէ՞ թշնամական ու յարձակողական էր անոնց կեցուածքը):

Գլխաւոր ի՞նչ մտահոգութիւններ կրնար ունեցած ըլլալ Սառան: (Կրնար մտահոգուած ըլլալ կերպ-

կուր գտնելու հարցով, կամ հագուստներ պատրաստելու պարագային նիւթերու անբաւարարութեան խնդրով: Կրնար մտածած ըլլալ որ ինչպէ՞ս օրապահիկ պիտի շահէին այդ նոր վայրերուն մէջ, ուր պիտի երթային):

Վստահ եղէք, որ աշակերտներ կը հասկնան թէ ի՞նչ կը նշանակէ Աստուծոյ ապաւինիլ՝ տունէն այսքան հեռու ճամբորդելու պարագային, մանաւանդ անորոշ պայմաններու մէջ: Աբրահամ յիշեց եւ հաւատաց, թէ ինչ որ Աստուած կ'ըսէ՝ ճշմարիտ է եւ հետեւեցաւ Անոր տուած ուղղութիւններուն. եւ ասիկա ո՛չ թէ միայն Քանանի անապատին մէջ ճամբորդած ատեն, այլ նաեւ այն ատեն՝ երբ փորձուեցաւ Աստուծոյ կողմէ իր միակ գաւակը՝ Իսահակը զոհաբերելու հրահանգով: Գարցուցէք աշակերտներուն.— Աբրահամ ինչպէ՞ս ունեցաւ այդ քաջութիւնը՝ կատարելու այն ինչ որ Աստուած կ'ըսէ իրեն: (Ան աղօթեց, խնդրեց Աստուծոյ, որպէսզի իրեն ցոյց տայ այն ինչ որ ուղիղն է, ան չյուսահատեցաւ նոյնիսկ իր կասկածներուն մէջ եւ յուսահատութեան պահերուն: Պահեր՝ որոնք յաճախ պատահեցան իրեն, ինչպէս ռեւէ մէտն կը պատահին):

Աստուած ինչպէ՞ս արտայայտեց Աբրահամին նկատմամբ իր ունեցած վստահութիւնը: (Ան Աբրահամին առաջարկեց շատ դժուարին առաքելութիւն մը, որ սակայն շատ կարելոր էր: Ասիկա սքանչելի պատեհութիւն մըն էր Աբրահամին տրուած): Աբրահամ ի՞նչ կերպերով արտայայտեց իր վստահութիւնը հանդէպ Աստուծոյ:

Վարժութիւններ

1.— Քարտէզագրական աշխատանք: Աշակերտներուն ըսէք որ քարտէզագրական աշխատանք կատարեն (էջ 8): Իւրաքանչիւր ճամբորդութիւն տար-

բեր գոյնի մատիտով պէտք է ներկայացուի:

2.— Աստուծոյ խոստումը (էջ 10): Ուխտ բառին հոմանիշ է *համաձայնութիւն* բառը: Պատասխանները այդ բառերուն՝ Ծնընդոց Գիրքէն 17.7. «Ես»ը Աստուած ինք է, շրջանակի մէջ առնուած բառը «յաւիտենական»ն է, «դուն»ը Աբրահամն է, քառակուսիի մէջ առնուածը «բու սերունդները» է, իսկ ընդգծուած նախադասութիւնը՝ «ձեր Աստուածը պիտի ըլլայ»: Գաղատացիներու Նամակը մեզի կ'ըսէ, թէ Աբրահամի սերունդները անոնք են որոնք Քրիստոսի կը պատկանին (Գղ 3.6-7, 29):

Կեանքը եկեղեցոյ մէջ

Սեպտեմբերին եկեղեցոյ կեանքը կը վերսկսի, ինչպէս նաեւ Ուղղափառ եկեղեցին կը յիշատակէ Աստուծոյ կատարած ստեղծագործութեան նկատմամբ հոգ տանելու մեր պատասխանատուութեան կարելորութիւնը: Իւրաքանչիւր պշակերտի (կամ զանոնք փոքր խումբերու բաժնետէլով) առաջարկեցէք ստեղծագործութեան մէկ փոքր բաժնին հոգ տանիլ.— Փոքր բոյսի մը, կամ տնային կենդանիներու, տան շրջապատին մաքրութեան հսկել, եւ այլն: Թոյլ տուէք որ աշակերտները իրենց տեսակէտները յայտնեն: Վարժութենէն օգտուելով (էջ 11), առաջարկեցէք որ ցանկ մը պատրաստեն ցոյց տալով այն կերպերը, որոնցմով կրնանք հոգ տանիլ Աստուծոյ ստեղծագործութեան: Ասիկա կրնաք դասարանային աշխատանքի վերածել, մեծ խաւաքարտի մը վրայ կամ գրատախտակին վրայ գրելով առաջարկուած կերպերը: Մինչ անոնք իրենց ցանկը կը ներկայացնեն, դուք կրնաք զանոնք տեղաւորել համապատասխան սիւնակներուն մէջ:

Աշակերտները մղեցէք, որ այս բա-

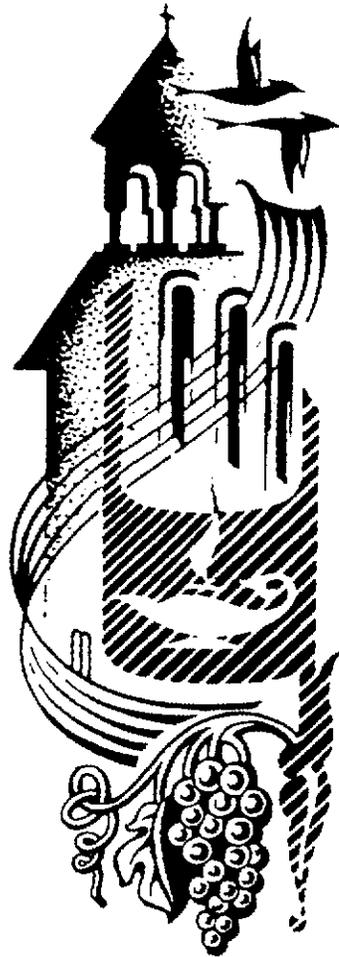
ժինը եւ ինչու չէ նաեւ միւս բաժիններու աշխատանքները տան մէջ իրենց ծնողներուն եւս ներկայացընեն: Իւրաքանչիւր շաբթուան բաժինը դասի պահուն աշակերտներուն հետ անպայման կարդացէք:

Մեր հաւատքի գործերը

Այս շաբթուան *Մեր Հաւատքի Գոր-*

ծերը բաժնին համար, թող աշակերտները իրենք գտնեն երեւոյթներ, որոնց մէջ ամբողջութեամբ կախեալ կ'ըլլանք Աստուծոյ ողորմութենէն: (Մեր ամօրեան եւ ապահովութիւնը, մեր առողջութիւնը եւ այն բոլոր բարիքները զորս կը վայելենք, ինչպէս օրինակ՝ նոր մարդոց հանդիպիլ, ամբողջացնել այն ծրագիրները զորս մշակած ենք,

Աստուծոյ ողորմութենէն կախեալ են): Անոնց ըսէք նաեւ, որ մտածեն երկրի առատութեան մասին: (Մեր սնունդը, ծառերն ու մարգագետինները, ծաղիկներն ու բոյսերը, բոլորն ալ մեզ սնուցանելու համար են: Կենդանիները կը սնանին երկրի բերքէն եւ ապա անոնք մեզի համար կերակուրի միւս կը հայթայթեն):

Պատ 2 – ԻՆՉՊԵՆՍ ԳՐՈՒՄ

ՈՒՑԱՇՈՒՆՉՔ

- Գիրք** – Մատթեոս 1.1-17, Ծննդոց 17-18, 28, 37, 3
- Պատին գլխաւոր նիւթը** – Աշակերտները ծանօթանեցած հաւատարմութեան, նախահայրերը նուրը փոխուած եւ Իսրայէլ եղած էր) սերո
- Սորվելու եւ սորվեցնելու նպատակը** – Այս դասի
- ճանչնալ երեք նախահայրերը՝ Աբրահամ
 - Օրինակներ տալ, թէ Աստուծոյ պատգաբով, գրութիւններով եւ Աստուծոյ կողմէ
 - Գիտնալ, թէ ինչպէ՞ս Աստուծոյ ժողովուրջունչի գրութեանց ճամբով:
 - Գիտնալ, թէ «Իսրայէլ»ը Յակոբի տրուած
 - Կազմել նախահայրերու ժամանակագրտեղերը:

Նախապատրաստութիւն դասի

Տարբեր տեսակի թուղթեր ունեցէք վրան գրելու համար եւ Աստուածաշունչեր՝ զորս աշակերտներ կարեւորանան օգտագործել, գտնելու համար թէ Աստուծոյ պատգամը ինչպէ՞ս փոխանցուած է մեզի: Եթէ կարելիութիւնը ունենաք, ձեզի հետ դասարան բերէք նաեւ աղիւսի եւ քարի տափարակ կտորներ (ջրաներկով մաքուր ներկուած), ցոյց տալու համար թէ անցեալի մարդիկ ինչպէ՞ս արձանագրութիւն կը պահէին: Պէտք է մելան եւ գրիչ պատրաստ ունենաք, որպէսզի առաջարկէք աշակերտներուն անոնց վրայ գրել, որպէսզի գիտնան թէ գրչագիրներ ինչպէ՞ս գրած են անցեալին:

Ճերմակ ներդիրներ պատրաստեցէք (կարելի է նաեւ գունաւոր թուղթեր օգտագործել) շուրջ 5 սմ. լայնքով եւ 8 սմ. երկայնքով եւ իւրաքանչիւր աշակերտի երեքական հատ տուէք:

Պատմութիւններ Աստուածաշունչէն
Նախքան դասարանին մէջ նիւթը

միասնաբար կար խահայրերուն թուղթի մը կամ վրայ գրեցէք: Ասի աշակերտներուն պէ՞ս Աստուծոյ ժմութիւնը այս երեւտերունդներուն ճւժամանակի ընթթիւնը կարդացարդարծէք գրուՆախորդ դասին համի պատմութրաքանչիւր աշակքէն թող Աբրահագտնէ (11.27-32) ները, զորս կարնել՝ հետեւեալին 18.1, 21.1-22.: Քրելի է գրել նեցոյց տալու համբար ի՞նչ բանի այդ հատուածիժսահակի ծնունդբերութիւնը, եւ աԱշակերտներուն դացէք «Աստուճահապետները երբ կարելոր տ

ր ժողովուրդին նկատմամբ ուճահակի ու Յակոբի (որուն աճի կնքած ուխտին ճամբով: երտներ պէտք է կարեւորան՝ Յակոբը: հասած է. պատմութեան ճամճամբերներով: յը պահպանուած է Աստուածաճունները դնելով իրենց ճիշդ

ցէք եւ աշակերտներուն հարցուցէք անոնց մասին եւ առաջարկեցէք ներդիրներուն մէջ առանձնացնել զանոնք: Յակոբի մասին խօսեցէք անոնց իբրեւ մարդ մը, որ շատ թերութիւններ ուներ, սակայն Աստուծոյ ծրագրին մէջ կարելոր դեր մը կատարեց: Աշակերտներուն հարցուցէք. «Ի՞նչ բան ըրաւ Յակոբ, որ գնահատանքի արժանի չէ»: (Ան նենգութեամբ խաբեց իր եղբայրը եւ հայրը): Աշակերտները թերեւս համաձայն ըլլան ձեզի հետ, որ Յակոբի պէս եղբայր ունենալը հաճելի պիտի չըլլար:

Ապա աշակերտներուն ուշադրութիւնը հրաւիրեցէք այն երեւոյթներուն վրայ, որոնք Աստուած ի գործ դրաւ Յակոբը դէպի լաւը դարձնելու համար: (Յակոբ ստիպուեցաւ համբերութիւն սորվիլ, հաշտուիլ այն իրողութեան հետ, թէ զինք ալ խաբեցին, որպէսզի աւելի երկար տարիներ ծառայէ Ռաբէլի հօր՝ Լաբանի մօտ: Ան նաեւ ներումի գեղեցիկ օրինակի մը արժանացաւ, երբ իր եղբայրը՝ Եսաւ, հաշտուեցաւ իր հետ եւ ներեց իրեն):

Յովսէփի (Յակոբի որդին) պատմութիւնը մեզի համար ուրիշ մարդու մը օրինակն է: Պատմութիւն, որուն բնոյթը շատ ալ հրապուրիչ չէ: Յովսէփը եղբայրներուն մէջ իր հօր շնորհակցած տղան էր եւ մեծամիտ անձ մը: Ան կը սիրէր պատմել իր երագները, որոնց մէջ իր եղբայրները իրեն խոնարհութիւն կ'ընէին: (Կարդացէ՛ք այդ երագներուն բնագիրները ՃՆ 37.5-11): Սակայն վատաբար Յովսէփ բարոյապէս կազմաւորուեցաւ այնքան, որ ան կրցաւ ներել իր եղբայրներուն՝ զինք ստրկութեան ծախելու այպանելի արարքին համար:

Ձուգահեռներ գտնել

Աշակերտներուն հետ զրուցեցէ՛ք հետեւեալ նիւթերուն մասին.

- Լա՞ւ բան է ուրիշներուն նախանձիլը եւ թէ ինչպէ՞ս նախանձը մեզ կրնայ մղել վատ արարքներու, ինչպէս մղեց Յովսէփի եղբայրները: (Հաւանաբար աշակերտները ուզեն յիշել, թէ իրենք ալ նախանձած են երբեմն, որ իրենց վատ զգացում պատճառած է: Եթէ չուզեն խօսիլ իրենց անձնական փորձառութեան մասին, քաջալերեցէ՛ք որ խօսին գիրքի մը մէջ կարդացած իրենց մէկ պատմութեան մասին, ուր նախանձի երեւոյթը պարզուած է):

- Աստուած կրնայ ամենէն անհնազանդ մարդիկը առնել, սիրել գանոնք եւ դեր մը վստահիլ անոնց իր ծրագրին մէջ: Այս է որ պատահեցաւ, երբ Աստուած դերեր վստահեցաւ Յակոբին եւ Յովսէփին:

- Մարդիկ կրնան հոգեւորապէս աճիլ, փոխուիլ եւ բարելաւուիլ: Թե՛ Յակոբ եւ թե՛ Յովսէփ օրինակներ են նման բարեփոխման:

- Մարդիկ կրնան յաղթահարել իրենց կեանքի բոլոր դժբախտութիւնները: Ստրուկ իբրեւ ծախուիլ ամբողջութեամբ օտար միջավայրի

մը եւ մշակոյթի մը, շատ դժուար պարագայ մըն էր, ինչ որ Յովսէփի պատահեցաւ: Սակայն Յովսէփ իր կարողութիւնները օգտագործեց եւ Աստուծոյ հանդէպ հաւատքը արծարծ պահեց: Ան յաղթահարեց իր կեանքին մէջ պատահած այդ դժբախտութիւնը եւ դարձաւ հարուստ եւ յարգուած անձ մը: Եւ ամենէն աւելին՝ ան իր մէջ աճեցուց սիրող եւ ներող սիրտ մը:

- Աշակերտները կրնան թատերական ներկայացում մը կատարել Յովսէփի եւ եղբայրներուն եզրափակման մէջ հանդիպման թեմայով: Հերթական պատկերները կրնան ըլլալ հետեւեալները.

1. Տան մէջ սովէ տառապիլը:
2. Եղբայրներուն դէպի Եգիպտոս ուղեւորուիլը:
3. Բարձրաստիճան անձին դիմումը (զոր եղբայրները սկզբնապէս չեն կրնար ճանչնալ):
4. Յովսէփի հարցումը իր եղբայրներուն՝ անոնց ընտանիքին մասին:
5. Անոր դիտումնաւոր արարքները եղբայրներուն նկատմամբ:
6. Անոնց Եգիպտոս դարձեալ գալը Բեճիամիմին հետ միասին:
7. Յովսէփի հաշտութիւնը եղբայրներուն հետ:

Այս ամբողջ պատմութիւնը կը գրուէ ՃՆ 42-43 գլուխներուն մէջ: Եթէ միջոց կայ՝ կրնաք աշակերտներէն պահանջել, որ նոյն թատերգութիւնը խաղան նաեւ Կիրակնօրեայ Դպրոցին մէջ, կամ ուրիշ դասարաններու աշակերտներուն դիմաց:

Վարժութիւններ

1. Պահպանել Աստուծոյ խօսքը (էջ 12): Ձախտն աջ, վերէն վար, նկարի մէջ կը տեսնէք գրիչ, մագաղաթ, պապիրոս, գրակալ, կաւէ տախտակ եւ աղիւս:

Կեանքը եկեղեցւոյ մէջ

Ս. Աստուածածնի նուիրուած տօնին ընթացքին, մասնաւոր ուշադրութիւն պէտք է դարձնել Ս. Կոյսի ծնողներուն՝ Յովակիմին ու Աննային: Տօնին պատմութիւնը ամբողջ դասարանը թող կարդայ, 15-րդ էջին մէջ:

Աշակերտներուն առաջարկեցէ՛ք մտածել հետեւեալ հարցումին մասին. «Յովակիմի եւ Աննայի կեանքը ինչո՞վ նման էր Աբրահամի եւ Սառայի կեանքին»: (Երկուքն ալ երկար ժամանակ զաւակի ակնկալիք ունէին եւ երկու զոյգերն ալ իրենց զաւակը Աստուծոյ ընծայեցին: Աբրահամի եւ Սառայի նման՝ Յովակիմն ու Աննան վստահեցան Աստուծոյ եւ հնազանդեցան Աստուծոյ կամքին, երբ դիւրին չէր ընդունիլ տրուած պայմանները): Աշակերտներուն ըսէ՛ք, որ ուշի ուշով հետեւին ժամերգութեանց աղօթքներու վերջաւորութեան արտասանուած անուններուն:

Մեր հաւատքի գործերը

Այս դասապահի գլխաւոր նիւթը անուններն են: Եթէ ժամանակ ունիք, աշակերտներուն հետ խօսեցէ՛ք ձեր ընտանիքի կարգ մը անուններուն մասին, թէ ուրկէ՞ եկած են անոնք: Դասին մէջ եղած անունները վերաւտեսութեան ենթարկեցէ՛ք, ինչպէս Աբրահամ, Սառա, Ռաբէլ եւ Լիա, Յովսէփ, Յովակիմ եւ Աննա: Աշակերտներուն առաջարկեցէ՛ք, որ այս հատուածը տան մէջ իրենց ծնողներուն հետ կարդան, զրուցեն անոնց հետ իրենց ընտանիքի անդամներուն տրուած անուններուն մասին:

Հարցուցէ՛ք անոնց, թէ ինչո՞ւ քրիստոնեայ կոչուած են իրենք: Այս կոչումը ի՞նչ իմաստ պէտք է ունենայ մեր կենցաղակերպին համար: Իրենց տրուած անունը սուրբի մը անունն է: Ի՞նչ կրնան սորվիլ այդ սուրբին կեանքէն:

Պատ 3 – ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

Գիրք – Ելից Գիրք:

Պատին գլխաւոր միւթը – Հասկնալ Հին Կտակարանի կեդրոնական դէպքը – Աստուծոյ արարքը՝ փրկելու համար իր ժողովուրդը Եգիպտոսի ստրկութենէն եւ առաջնորդելու դէպի ազատութիւն՝ դէպի իրենց սեփական երկիրը՝ Քանան: Ան կը կանչէ Մովսէսը որպէս առաջնորդ իր ժողովուրդին, այնպիսի ճամբորդութեան մը, որ լեցուն էր փորձութիւններով եւ դժուարութիւններով: 40 տարիներ ետք Մովսէս տեսաւ Խոստացուած Երկիրը, սակայն մեռաւ նախքան իսրայէլացիներուն Յորդանան գետը կտրելը:

Սորվելու եւ սորվեցնելու նպատակը – Այս դասի աւարտին, աշակերտները պէտք է կարենան՝

- Ուրիշներուն բացատրել թէ ինչպէ՞ս կարելի է Աստուածաշնչական մէջբերում մը կարդալ եւ գտնել համապատասխան հատուածը:
- Սահմանել «Ելից» անունը իբրեւ «դուրս ելլել» եւ ըսել, թէ անիկա Աստուածաշունչի երկրորդ գիրքին անունն է:
- Պատմել դրուագները, թէ Աստուած ինչպէ՞ս կանչեց Մովսէսը, ինչպէս նաեւ՝ պատուիրաններուն ստացումը, առաջին Ձատիկը եւ Եգիպտոսէն ելքը:
- Հետեւիլ քարտեզին վրայէն իսրայէլացիներու ճանապարհորդութեան՝ Եգիպտոսէն մինչեւ Քանան:
- Գտնել Քորեբ լեռը քարտեզին վրայէն, ուր Աստուած Մովսէսին տուաւ Տասնաբանայ պատուիրանները:
- Գնահատել Յետուս, իբրեւ մովսէսէն ետք ժողովուրդը դէպի Խոստացուած Երկիր առաջնորդողը:
- Նկարագրել Տապանակ Ուխտին՝ իբրեւ տեղափոխուող սուրբ խորան, զոր եբրայեցիներ իրենց հետ տարին իրենց ճամբորդութեան ընթացքին, իբրեւ պաշտամունքի վայր:

Նախապատրաստութիւն դասի

Նախապէս փորձ ընելով՝ վարժուիր Աստուածաշունչէն հատուած մը գտնել (դասին սկիզբները յիշուածները), որպէսզի շուտով եւ ինքնավստահ կերպով բանաս տեղերը աշակերտներուն դիմաց: Եթէ պէտք ըլլայ՝ օգնէ իրենց, սակայն դուն մի՛ բանար տեղերը իրենց համար: Առաջարկէ իրենց, որ իրարու բացատրեն այս աշխատանքը:

Դարձեալ պատրաստ եղիր որպէսզի օգնես իրենց քարտեզի վրայ աշխատիլ (էջ 17), նախապէս ուսումնասիրելով քարտեզները, ստուգելով տեղանունները եւ համապատասխան պատմութիւնը:

Պատմութիւններ Աստուածաշունչէն

Ներկայացուած պատմութիւնը բացատրէ աշակերտներուն: Սկսիր այն ժամանակաշրջանէն, երբ Յովսէփի եղբայրները եւ շատ մը իսրայէլացիներ Եգիպտոս եկան՝ ազատուելու համար տիրող սովէն:

Աշակերտներուն հետ գտէք Ելից 20.4-17, ինչպէս որ ներկայացուած է էջ 16-ին մէջ: Այս համարներուն մէջ կը գտնենք Տասնաբանայ Պատուիրանները:

Աշակերտներուն հետ կարդացէք էջ 16-ին վրայ գտնուող կարճ պատմութիւնը՝ Մովսէսի երգը Ելից 15.1-ին մէջ: Ըսէք, թէ այս հատուածը կ'երգուի առաւօտեան ժամերգու-

թեան սկզբնաւորութեան (Ծաղկազարդի Կիրակիին կամ Շաբաթ օրը):

Հետեւեալ հարցումներով Ելից գիրքին վերաբաղը ըրէք.

1. Իսրայէլացիները ինչո՞ւ համար Եգիպտոս գացին (սովէն ազատուելու համար):
2. Եգիպտոսի Փարաւոնը ինչո՞ւ համար մտահոգուեցաւ անոնց ներկայութենէն (ժողովուրդը կը շատնար եւ ինք մտահոգ էր որ Եգիպտացիներէն աւելի կ'ըլլան թիւով):
3. Ի՞նչ ըրաւ Փարաւոնը: (Ան իսրայէլացիները ստրկացուց՝ գա-

նոնք դասելով միև ոչ-եզիպատացիներուն կարգին: Անոնց տուաւ ծանր աշխատանքներ, որպէսզի կարենայ իր հակակշռին տակ առնել եւ ի վերջոյ հրահանգեց անոնց բոլոր արու զաւակները սպաննել: Այսպիսով՝ անոնց աճը կը կասեցուէր):

Երբ էջ 18-ի պատմութիւնը կարդաք, մատնանշեցէք Մովսէսի քրոջ՝ Մարիամի դերակատարութիւնը, որ այն ատեն ինք ալ մանուկ մըն էր: Մեծ քաջութեամբ ան հսկեց Մովսէսը կրող զամբիւղին, որ կը ծփար Նեղոսի ջուրերուն վրայ եւ քաջութեամբ խօսեցաւ Փարաւոնի աղջկան նման հզօր անձի մը հետ: Հարցուցէք աշակերտներուն, թէ Մարիամ ինչո՞ւ համար այս հերոսական աշխատանքը կատարեց: (Ան կը սիրէր իր փոքրիկ եղբայրը եւ կը յուսար որ կրնար օգնել իր մօրը, փրկելու համար երեխան եզիպտացիներու ձեռքէն):

Շարունակեցէք պատմութիւնը, ըսելով թէ ինչպէ՞ս Աստուած խօսեցաւ Մովսէսին՝ այրող մորեմիին մէջէն: Մորեմիին այրիլը այդ տաք երկիրներուն մէջ անսովոր բան մը չէ, սակայն արտասովոր երեւոյթը այն է, որ մորեմիին կ'այրի, բայց չի սպառիր:

Ձուգահեռներ գտնել

Աշակերտներուն հարցուցէք. «Մովսէս ինչո՞ւ կը վախճար եւ մտահոգ էր Աստուծոյ իրեն տուած պաշտօնին համար»: (Մովսէս կը վախճար եզիպտոս վերադառնալու, որովհետեւ եզիպտացի մը սպաննած էր, երբ տեսած էր որ ան եբրայեցի մը կը ծեծէր: Ան չէր ուզեր նաեւ խօսիլ Փարաւոնին եւ անոր իմաստուններուն հետ, որովհետեւ իր լեզուն թոթով էր): Կրնաք աշակերտներուն ցոյց տալ կարգ մը բաներ զոր դուք ըրած էք եւ որոնք այնքան ալ դիւրաւ չեն իրագործուած: Թերեւս

դուք ալ սորված էք սահուն կերպով խօսիլ հրապարակաւ, կամ կարելոր կարգ մը բաներ սորված էք, ինչպէս՝ ինքնաշարժ վարել, եփել, կամ ձեր գործին վերաբերող աշխատանք մը լաւապէս կատարել:

Միասնաբար կարդացէք Ելից 12.21-42: Բացատրեցէք աշակերտներուն, թէ Հին Կտակարանի «Ձատկուան Գառնուկը»՝ Յիսուս Քրիստոսը կը խորհրդանշէ, որ անմեղ գառնուկի մը պէս զոհուեցաւ մեր փրկութեան համար:

Վերաքաղի կարգ մը հարցումներ.

- Ի՞նչ էր այն դէպքը, որ ի վերջոյ ստիպեց Փարաւոնը թող տալ իսրայէլացիներուն երթալու Եզիպտոսէն: (Եզիպտոսի բոլոր անդրանիկ արու զաւակներուն սպանութիւնը):
- Ինչո՞ւ համար եբրայեցիները առանց թթմորի հաց կը թխէին: (Անոնք այնքան արագ դուրս եկան Եզիպտոսէն, որ ժամանակ չկար սպասելու խմորի հասունմալուն):
- Եբրայեցիները ինչքա՞ն ժամանակ ապրած էին Եզիպտոսի մէջ: (41-րդ համարը կ'ընէ՝ 430 տարի):

Երբ աւարտէք պատմութիւնը, ստուգեցէք որ աշակերտները հասկցած են հետեւեալ կէտերը.

- Փարաւոնը իր միտքը փոխեց եւ հալածեց եբրայեցիները: Աստուած փրկեց հալածուողները՝ Կարմիր Ծովը երկուքի բաժնելով, ուրկէ անցան անոնք ցամաքի վրայէն քալելու պէս: Երբ Աստուած հրամայեց ծովուն դարձեալ փակուիլ, եզիպտական բանակը ջուրին մէջ խեղդուեցաւ:
- Տասնաբանեայ Պատուիրանները ժողովուրդին համար Մովսէսի տրուեցան Սինա լեռան վրայ:
- Եբրայեցի ժողովուրդը Տապանակ Ուխտին իր հետ կրեց Տաս-

նաբանեայ Պատուիրաններուն հետ միասին, ինչպէս նաեւ պաշտամունքի շարժական խորանը:

- Յետի գիրքը մեզի կը պատմէ այն մարդուն մասին, որ յաջողեց Մովսէսին իբրեւ առաջնորդ ժողովուրդին եւ որ զանոնք տարաւ Խոստացուած Երկիրը:

Վարժութիւններ

1. «Դէպի Խոստացուած Երկիրը» (էջ 19) աշակերտներուն առիթ կու տայ իրարու հետ բաղդատելու Կարմիր Ծովը եւ Յորդանանը կտրելու երկու դէպքերը:

Ձուգահեռներ կան երկու պատմութիւններուն մէջ, երբ առաջինին պարագային եբրայեցիները կտրեցին Կարմիր Ծովը երբ կը փախչէին Եզիպտոսէն եւ երկրորդին պարագային՝ 40 տարիներ ետք, երբ Յորդանան գետը կտրեցին եւ մտան Խոստացուած Երկիրը: Գետը կը կտրուի Խոստացուած Երկիր մտնելու ցուցմունքները զոր Աստուած տուաւ իր ժողովուրդին, կարելի է գտնել Ելից եւ Յետի գիրքերուն մէջ: Աշակերտները թող նային էջ 19-ին վարը գտնուող հատուածներուն:

Այս վարժութեան նախապատրաստուելու համար, գրատախտակին վրայ կամ մեծ թուղթի վրայ երկու սիւնակներ գծեցէք: Աշակերտներուն ըսէք, որ Աստուծոյ տուած ցուցմունքները արձանագրեն, ինչպէս նաեւ տեղի ունեցած դէպքերը: Երկու սիւնակներուն հետեւեալ վերնագիրը դրէք. *Իսրայէլացիները կը փախչին Եզիպտոսէն եւ Իսրայէլացիները կը մտնեն Քանան:*

Կարգ մը օրինակներ կրնան ըլլալ. — Աստուած թելադրեց ժողովուրդին կերակուր եւ կարգ մը պիտոյքներ առնել (երկու սիւնակներ): Իրենց առաջնորդն էր Մովսէս (կամ Յետս): Այն ջուրը զոր կտրեցին ան-

ցան՝ Կարմիր Օճվն էր (կամ՝ Յորդանան գետը): Ան թելադրեց անոնց հետեւիլ ամպէ կամ կրակէ սիւնին (կամ՝ Տապանակ Ուխտին, զոր կը կրէին քահանաները):

Այլ օրինակներ Յետուն.– Քահանաներուն հրահանգուած էր Յորդանանի մէջ կանգնիլ եւ Աստուած ջուրերը պիտի բաժնէր եւ գետը պիտի վերածուէր ցամաքի: Ժողովուրդը 12 քար պէտք էր առնէր Յորդանանէն – իւրաքանչիւր ցեղին համար մէկ հատ – որպէսզի միշտ յիշեն եւ պատմեն իրենց գաւակներուն, թէ Աստուած ինչպէ՞ս բացաւ ջուրերը եւ ժողովուրդը անցաւ անոր մէջէն: Աշակերտները ազատ են ընտրելու որեւէ տեսարան, զոր կ'ուզեն գծել իրենց գիրքերուն մէջ: Ամբողջ դասարանը միասնաբար կրնայ խօսիլ 40 տարիներու ընթացքին պատահած դէպքերուն մասին, սկսելով եգիպտոսէ ելթէն, մինչեւ Յորդանան գետի անցքը:

Կեանքը եկեղեցոյ մէջ

Ա) Կարողացէ՛ք Սուրբ Կատարինէ Դին Ուղղափառ վանքին մասին, որ Սինայի անապատին հարաւային շրջանին մէջ կը գտնուի: Ըստ ականդութեան՝ անոր մօտ գտնուող լեռան վրայ էր որ Մովսէս ստացաւ Տասնաբանեայ Պատուիրանները: Քարտէզին վրայ գտէ՛ք այն տեղերը, ուրկէ անցաւ իսրայէլացի ժողովուրդը Սինայի անապատին մէջ, հասնելու համար խոստացուած երկիրը:

Բ) Այս շաբթուան ընթացքին կը տօնախմբենք Գիւտ խաչի տօնը: Այն ծառը զոր Աստուած ցոյց տուաւ Մովսէսին՝ ըմպելի ջուր տուաւ երաւյեցի ժողովուրդին՝ անապատին մէջ (Ել 22-25): Քրիստոսի խաչին գօրութիւնը, որուն փայտը ծառէ մը եկած էր, կեանք կու տայ անոնց,

որոնք կը հաւատան Յիսուս Քրիստոսի:

Ելից 17.8-13 մեզի կը ներկայացնէ, թէ երբ Մովսէս իր ձեռքերը տալով ծեղ, ժողովուրդը յաղթեց իր թշուարին՝ Ամաղէկին: Երբ Քրիստոս թեւերը տարածեց խաչին վրայ մեռաւ մեզի համար, տապալեց մեծագոյն թշնամին՝ մահը: Թէս մենք պիտի մահանանք երբ երկրաւոր կեանքը իր աւարտ հասնի, սակայն յարութիւն պիտի առնենք (ինչպէս Քրիստոս յարութիւն առաւ մեռելներէն) եւ յաւանան պիտի ապրինք Աստուծոյ հետ:

Քրիստոնեաներուն համար՝ մեզ պիտի չկարենայ առաջուան ուղի յաղթանակ տանիլ, որովհետեւ Սուրբ Տէրը՝ Յիսուս Քրիստոս իր մահով «խորտակեց մահը»: Ան մեզի կեանքի խոստում տուաւ, որ վստահան չունին:

Վերաքաղ ըրէ՛ք այս շաբթուան ընթացքին (եւ սորվեցէ՛ք երգել) խոնարհութեամբ շարականը:

Բացատրեցէ՛ք, թէ ի՞նչ գաղափարներ կան խաչվերացի պատկերում մէջ: Հոն կարելի է տեսնել Երուզաղէմի եպիսկոպոսը, որ Յիսուսի խաչափայտը կը բարձրացնէ, որ յայտնաբերուած է Սուրբ Դեղին Թագուհիին կողմէ: Անիկա բարձրացուի, որպէսզի բոլորը կըրպագեն անոր առջեւ՝ որպէս թախտագիտութիւն Յիսուս Քրիստոսին, որ մեռաւ անոր վրայ, որպէսզի կեանք տայ իրեն հաւատարմացողներուն: Աշակերտներուն պիտի տականութիւն տուէ՛ք շարական ընագիրը բաղդատել պատկերում մէջ տեսնուածին հետ:

Ամբողջ դասարանին հարցուցէ՛ք թէ ի՞նչ նշանակութիւն ունի «խաչի աճ» եւ Յիսուսի հետեւէ՛ բացատրութիւնը: Կրնա՞նք մտածել այն ի-

սի կացութեանց մասին, երբ իրենք գիտենք թէ ի՞նչ պիտի ընեն, սակայն չեն ըներ, որովհետեւ կրնայ դժուար աշխատանք ըլլալ, կամ գործադրութիւնը անհաճոյ թուիլ: Պատահա՞ծ է որ աշակերտները չեն ուզած ուրիշին համար բան մը ընել չկամութիւն տոյց տալով, երբ իրենց ընկերները օգնութիւն խնդրած են իրենցմէ: Եւ տակաւին, բան մը ըրա՞ծ են իրենց ընկերներուն, հակառակ անոր որ գիտէին թէ ատիկա պէտք չէ ընելին:

Շատ մը դժուար գործեր կան, որոնք մարդիկ կրնան մեզի առաջարկել որպէսզի կատարենք, որոնց գործադրութիւնը մեզի աւելի լաւ մարդիկ կրնայ դարձնել: Կա՞նք աշխատանքներ, զոր իրենց մեծ ծնողները կամ ծնողները կատարած են, որպէսզի մարդիկ աւելի լաւ կեանք ունենան: (Օրինակ՝ պաշտպանել իրենց հայրենիքը, ուրիշներուն ուտելիք եւ հագուստ տալ դժուարին օրերու մէջ, մէկը իր տունը տանիլ՝ երբ ճգնաժամ կորսնցուցած է, եւ այլն):

Մեր հաւատքի գործերը

Քաջալերեցէ՛ք աշակերտները, որպէսզի մտածեն գործնական ձեւերու մասին, իրենց սէրն ու գուրգուրանքը արտայայտելու համար ուրիշներու նկատմամբ: Ասիկա կըրնայ դժուարին աշխատանքներու մղել գիրենք, որ նաեւ փորձառութեան կը կարօտի, ինչպէս Մովսէս ծառայեց Աստուծոյ: (Դպրոցին մէջ լաւ աշխատիլ, տունը մաքուր պահել, աւելի լաւ բան մը կատարելու ճիգ թափել, յաւելեալ ճիգ թափել ժպտալու եւ մխիթարել դժբախտութեան մէջ գտնուողները եւ առիթներ ստեղծել հարազատներու նրկատմամբ մեր սէրը արտայայտելու):

Դաս 4 – ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԴԱՏԱԿՈՐՆԵՐԸ ԵՒ ԹԱԳԱԿՈՐՆԵՐԸ

Գիրք – Դտ 4.1-10, Ա. Թգ 2.18-19, 26, 3.1-21, 7.15-17, 8 մինչև 10.26, Ա. Մն 2.1 մինչև 23.6, 13-14, 24-32, Սղ 13.1, Մտ 1.1-17:

Ծանօթ.– Հին Կտակարանի գիրքերուն անունները, որոնք թարգմանուած են յունարէն Եօթանամիցին վրայ, կը տարբերին հրեական նոյն գիրքերու անուններէն: (Ուղղափառ բոլոր հրատարակութեանց պարագան ալ նոյնն է): Ա. եւ Բ. Սամուէլի գիրքերը կը կոչուին Ա. եւ Բ. Թագաւորաց: Այդ պարագային Թագաւորաց Գ. եւ Դ. գիրքերը կը դառնան Ա. եւ Բ. Թագաւորաց: Մնացորդացներն ալ ցանկագրուած են իբրեւ «Փարալէփոմենոն» (յունարէն՝ լրացում, ամբողջացում), այսինքն՝ քրոնիկ բնոյթի գիրքեր: Թարգմանութիւնները որոշ չափով կը տարբերին եբրայական բնագրէն: Սուրբ գրային սաղմոսները եւ ծիսական երգերը, որոնք դասարանին մէջ կ'օգտագործուին՝ միեւնոյն թարգմանութեան պէտք է հետեւին միշտ, որոնք արարողութեանց ընթացքին գործածական են:

Դասին գլխաւոր միջոցը – Ներկայացում հին Կտակարանէն Դատաւորաց եւ Թագաւորաց ժամանակաշրջանի: Երբ իսրայէլացիները Քանան հաստատուեցան, Աստուած Դատաւորներ եւ Թագաւորներ նշանակեց իրենց համար, որպէսզի ժողովուրդը առաջնորդեն, անոնց միջեւ եղած դժուարութիւնները լուծեն եւ զանոնք ճակատամարտերու առաջնորդեն թշնամիներուն դէմ: Այնքան ատեն որ ժողովուրդը հաւատարիմ կը մնար Աստուծոյ՝ կը յաջողէր: Սակայն երբ մոռնար զԱստուած եւ իր Օրէնքը՝ կը տառապէր եւ պարտութեան կը մատնուէր:

Սորվելու եւ սորվեցնելու նպատակը – Այս դասի աւարտին, աշակերտներ պէտք է կարենան՝

- Ցանկագրել (կարգով) Հնգամատեանի գիրքերը (Աստուածաշունչի առաջին հինգ գիրքերը):
- Գտնել տեղը՝ քարտեզի վրայ, Իսրայէլի ցեղերուն հողատարածքներուն, կարելոր քաղաքներուն եւ աշխարհագրական կարելոր վայրերուն:
- Նկարագրել Հին Կտակարանի Դատաւորները՝ իբրեւ մարդիկ, որոնք խորհուրդ կու տային, Աստուծոյ ժողովուրդը կը միացնէին եւ զանոնք թշնամիներուն դէմ պայքարի կ'առաջնորդէին:
- Ճանչնալ Սամուէլը իբրեւ յայտնի Դատաւորներէն մէկը Աստուծոյ ժողովուրդին, Սաւուրը՝ իբրեւ առաջին թագաւոր եւ Դաւիթն ու Սողոմոնը (Դաւիթի որդին) իբրեւ մեծ թագաւորներ, որոնք ծրագրեցին եւ կառուցանեցին Տաճարը:
- Բացատրել Դաւիթի եւ Յիսուսի միջեւ եղած կապը, օգտագործելով 131-րդ Սաղմոսը եւ Մտ 1.1-17 համարները:
- Ներկայացնել սաղմոսները իբրեւ Հին Կտակարանեան աղօթքներու հաւաքածոյ, որոնց մեծ մասը գրուած է Դաւիթ թագաւորին կողմէ, զորս մենք կ'օգտագործենք մեր եկեղեցիներուն եւ տուններուն մէջ:
- Նշել (ցոյց տալով) այն սաղմոսները, որոնք յաճախակիօրէն կ'օգտագործուին եկեղեցական արարողութեանց ժամանակ:
- Ներկայացնել երեք կերպեր, որոնց միջոցաւ մենք ուրիշները կը յիշենք աղօթքի ճամբով, եկեղեցւոյ մէջ եւ մեր առօրեայ կեանքի ընթացքին:

Նախապատրաստութիւն դասի

Աշակերտները մէկական Աստուածաշունչ թող առնեն (էջ 22 եւ 24-ի պարտականութեանց համար), ինչ-

պէս նաեւ ժամագիրք (էջ 24-ի վարժութեան համար): Փոքր չափի քարտեր պատրաստեցէք (կամ՝ թուղթի կտորներ ու մկրատներ), որ-

պէսզի սկսիք էջ 22-ի աշխատանքին, ուր կը հրահանգուի աշակերտներուն Աստուածաշունչի անունները գրել քարտերուն վրայ:

Մէկ կամ երկու լաւ Սաղմոս ընտրեցէք եւ պատրաստ եղէք կարողալ զանոնք, մինչ կը կատարէք էջ 24-ի պարտականութիւնը: Ասիկա պիտի օգնէ աշակերտներուն աւելի լաւ հասկնալու պաշտամունքային այլ բանաստեղծութիւններուն գեղեցիկ իմաստը: Ստուգեցէք նաեւ Աստուածաշնչական այն հատուածները, որոնք վերեւ նշուած են: Կարդացէք եւ ընտրեցէք թագաւորներուն մասին քանի մը պատմութիւններ, որոնք մեծապէս օգտակար կ'ըլլան ձեզի դասարանին մէջ:

Պատմութիւններ Աստուածաշունչէ

Սկսեցէք առաջին էջի ներածականիւթով (կողքի սիւնակի բնագիրը եւ պարբերութիւնները «Աստուծո՞ր ժողովուրդին առաջնորդները՝ Դատաւորներ եւ Թագաւորներ» վերնագրով): Աշակերտներուն ըսէք որ բանան իրենց Աստուածաշունչներուն բովանդակութեան էջը եւ Ծննդոց Գիրքը: Ըսէք որ կարողաւ առաջին հինգ գիրքերուն անունները (գրեցէք զանոնք գրատախտակին վրայ), մինչ անոնք կը կարդան Նշեցէք որ անոնք Սովսէսի գիրքերը կը կոչուին եւ կամ Օրենքի Գիրքեր («Թորա»՝ եբրայերէնով): Լնոնք նաեւ կոչուած են Փէնթաթէօ (յունարէն՝ Փէնթէ = Զինգ, Թէօ Գիրք, կամ՝ Մագաղաթ):

Աստուածաշունչի պատմութեան առաջին պարբերութիւնը կարդացա՞ ժամանակ՝ աշակերտներուն հարցուցէք. «Ինչո՞ւ համար Աստուծո՞ր ժողովուրդին դժուար էր հետեւիլ Լնոր հրահանգներուն՝ Քանանացիներուն հետ խառն անուսնութիւնները չկնքելու գծով»: (Շատ դժուար է մեր շրջապատին մէջ տարբեր ըլլալը եւ երբեմն պարզապէս միասին ապրելով՝ իրարու սովորութիւնները կ'ընդօրինակենք մենք):

Սամուէլ, վերջին եւ կարեւոր դատաւորներէն մէկը, գիտցաւ որ եր

րայեցի ժողովուրդը թագաւոր մը կ'ուզէ ունենալ, այնպէս ինչպէս դրացի երկիրները ունէին: Բայց ան նաեւ գիտցաւ, որ թագաւոր ունենալէ ետք անոնք կրնային մոռնալ զԱստուած: Թէ՛ ժողովուրդը եւ թէ՛ թագաւորները զոր Աստուած տրուաւ անոնց, հաւատարիմ չմնացին Անոր: Անոնք յաճախ մոռցան զԱստուած եւ մեղանչեցին Անոր դէմ:

Հարցուցէք. «Ի՞նչ են այն կարգ մը պարագաները, երբ մենք հաւատարիմ պէտք է ըլլանք մէկ անձի, երբ շատեր կան մեր շուրջը»: (Մենք հաւատարիմ պէտք է ըլլանք մեր կնոջ կամ ամուսինին, կամ լաւ բարեկամին, նոյնիսկ երբ շատ մը գրաւիչ ուրիշ անձեր կան մեր շուրջը, որոնց հետ ըլլալ կը փափաքինք: Մեր հաւատքը կը պահենք նոյնիսկ երբ մեր շուրջը գտնուողներէն ոմանք տարբեր հաւատք ունենան: Նոյնիսկ երբ փորձուինք ուրիշներուն միանալ եւ սխալ արարքներ գործել, պէտք է փորձենք Աստուծոյ Օրէնքին համաձայն ապրիլ մեր կեանքը):

Դատաւորներ շատ մը դերեր ըստանձնած էին ժողովուրդի կեանքին մէջ: Ցանկը պատրաստեցէք այն դատաւորներու անուններուն, որոնք պատմութեան մէջ կը գտնուին: Միասնաբար կարդացէք Դատաւորաց 4.4-10, տեսնելու համար թէ ինչպէս Դեփորան մարգարէուհի մըն էր, միաժամանակ դատաւոր մը եւ խորհրդատու մը, ինչպէս նաեւ պատերազմի ժամանակ ղեկավար մը:

Սաւուղ թագաւոր, Դաւիթ ու Սողոմոն շատ մը լաւ գործեր կատարեցին, սակայն անոնցմէ իւրաքանչիւրը ունեցաւ իր թերութիւնները եւ տկարութեան պահերը Աստուծոյ նկատմամբ: (Սաւուղ լաւ պատերազմիկ մըն էր եւ լաւ ղեկավար մը, սակայն անհնազանդ գտնուեցաւ Աստուծոյ տուած ուղղութիւններուն: Ան արտօնեց ժողովուրդին

պատերազմի աւարը առնել եւ Աստուծոյ զոհաբերել: Դաւիթ երուսաղէնը մայրաքաղաք դարձուց եւ այն վայրը՝ ուր Տապանակ Ուխտին պիտի մնար: Սակայն ինք մեղանչեց՝ ուրիշի մը կինը խլելով: Սողոմոն տաճարը կառուցանեց, մեծ իմաստութեան խորհրդատու եղաւ եւ նախագահեց ատեաններու, սակայն օտար կիներ առաւ եւ ծանր տուրքեր դրաւ ժողովուրդին վրայ: Ան մոռցաւ պաշտել ճշմարիտ Աստուածը եւ իր կիներն ու անսահման ճոխութիւնը պատճառ դարձան զինք հեռացնելու Աստուծմէ):

Օգնեցէք աշակերտներուն, որ ցուցակը պատրաստեն եւ նկարագրեն այս բաժնին պատմական դէպքերը: Իւրաքանչիւր թեմա առանձին քարտի մը վրայ տպեցէք եւ կաշուն փակցնելիք թուղթ դրէք ետեւի կողմէն (կաշուն թուղթը քարտին երկու կողմերէն դուրս թող գայ): Քարտերը իրարու խառնեցէք եւ ապա պատերթին վրայ փակցուցէք զանոնք, կամ սեղանին դրէք: Աշակերտներուն ըսէք, որ՝ ժամանակագրական ճիշդ կարգով շարեն զանոնք:

- Յետո կ'առաջնորդէ ժողովուրդը (12 ցեղախումբերը) դէպի Զանան, կտրելով Յորդանան գետը:
- Ցեղախումբերը կը հաստատուին Քանանի մէջ՝ Իսրայէլի մէջ (Հիւսիսը) եւ Յուդայի մէջ (Հարաւը):
- Դատաւորները դժուարութիւնները կը լուծէին եւ կ'առաջնորդէին ժողովուրդը պատերազմներու ժամանակ:
- Սամուէլ առաջնորդ մը եւ Դատաւոր մը դարձաւ:
- Դաւիթ թագաւոր դարձաւ եւ միացուց Իսրայէլի եւ Յուդայի 12 ցեղախումբերը:
- Սողոմոն թագաւոր՝ Դաւիթի որդին, Տաճար կառուցանեց Երուսաղէմի մէջ:

Զուգահեռներ գտնել

Երբ մեկը Աստուծոյ ծառայութեան համար պիտի ծեռնադրուի՝ կ'օծին զայն իւղով: Կարդացէ՛ք պատմութիւնը եւ հետեւեալ գաղափարներուն շուրջ վերաքաղ կատարեցէ՛ք:

1. Սամուէլ օծեց Սաուղը եւ ապա՝ Դաւիթը, իբրեւ թագաւոր: Ամէն մարդ որ կը մկրտուի՝ Սուրբ Միւռնով կը դրոշմուի: Խորանները եւ եկեղեցիները Սրբալոյս Միւռնով կ'օծուին նախքան պաշտամունքի համար գործածուիլը: Օծումը խորհրդանիշ է, որ անոնք այլեւս յատուկ նպատակի մը պիտի ծառայեն: Միասնաբար կարդացէ՛ք 22-րդ Սաղմոսը եւ գտէ՛ք «օծման» մասին տեղեկութիւն մը: Այստեղ ատիկա Աստուծոյ սիրոյն ու պաշտպանութեան խորհրդանիշ մըն է: Տե՛ս նաեւ Սաղմոս 131-ը:

Գտէ՛ք «իւղ» բառին հոմանիշները: Իւրաքանչիւր աշակերտ թող փրճուի՝ զանոնք եւ դասարանին ըսէ՛ թէ ի՞նչ գտաւ: Թէ՛ ինչպէ՛ս բազմաթիւ հատուածներ կան, որոնք օծման ակնարկութիւն ունին, անոնցմէ որո՞նք բժշկութեան հետ կապուած են, որո՞նք լուսաւորումի կամ լոյսի ակնարկութիւն կը կատարեն:

2. Սաղմոս 50-ը կը պատմէ Դաւիթի զղջումին մասին՝ Աստուծոյ նրկատմամբ անհնազանդ գտնուելէ ետք: Մեծ մարդիկը միշտ ալ հնազանդ կրնան չըլլալ, սակայն անոնք դարձի կու գան եւ կը ջանան միշտ աւելի լաւը ըլլալ: Անոնք պատճառաբանութիւններ չեն տար շարունակելու համար իրենց սխալ ընթացքը: Այլ Սաղմոսներ գտիր, ուր կ'ակնարկուի զղջման եւ դարձի գաղափարներուն:

Վարժութիւններ

1. Բարտեղի վարժութեան պատաս-

խաններ (էջ 21): Այս աշխատանքը կրնան իրենց ծնողներուն հետ կատարել տան մէջ եւ ապա կարելի է զայն սրբագրել դասարանին մէջ:

Պատասխաններ.—

Ա. մաս.— Երկու փոքր հողատարածքով ցեղախումբը կը կոչուի Դան: Յովսէփի երկու զաւակներն են Եփրեմ եւ Մանաս:

Բ. մաս.— Դեւտի ցեղախումբը հող չունէր: Դեւտացիներու պաշտօնն էր քահանայութիւն, դատաւորութիւն, դասապահութիւն եւ Աստուծոյ փառքին համար երաժշտական գործիքներու նուագածութիւն՝ այս բոլորը Աստուծոյ Տան մէջ: Անոնք այլեւս Տապանակ Ռիստին պիտի չկրին, որովհետեւ Աստուած կայք հաստատած էր Երուսաղէմի մէջ: Անոնք պիտի մաքրէին եւ հոգ տանէին Աստուծոյ տան եւ սրբազան անօթներուն, Անոր ընծայուելիք հացին ու ընծաներուն եւ պիտի աղօթէին ու փառաբանէին զԱստուած: Եւ այս բոլոր աշխատանքները պիտի կատարէին Ահարոնի ցեղախումբին հետ միասին:

2. Բացէ՛ք էջ 22՝ Զին Կտակարանին Օրէնքի եւ պատմական գիրքերը: Աշակերտներուն ըսէ՛ք որ գիրքերուն անունները գրեն քարտերու վրայ (եթէ կարելի ըլլայ երկու տարբեր գոյնի քարտեր կամ թուղթեր օգտագործեցէ, առաջին գոյնը՝ Օրէնքի գիրքերու անուններուն համար, իսկ երկրորդը՝ պատմական գիրքերուն համար): Գրատախտակին վրայ գրեցէ՛ք *Օրէնք* եւ *Պատմութիւն* վերնագիրները: Աշակերտներուն ըսէ՛ք, որ իւրաքանչիւր գիրք իր սիւնակին մէջ արծաճագրեն:

Պատասխաններ.— Օրէնք՝ Ծմնոց, Ելից, Դեւտացոց, Թուոց, Երկրորդուն Օրինաց: Պատմութիւն՝ Յեսու, Դատաւորաց, Զուր, Ա. Սամ-

ուէլ, Բ. Սամուէլ, Ա. Թագաւորաց, Բ. Թագաւորաց (կամ Եօթանասնիցին մէջ Ա. Բ. Գ. Դ. Թագաւորաց, փոխանակ՝ Ա. եւ Բ. Թագաւորացի), Ա. Քրոնիկ, Բ. Քրոնիկ (կամ Ա. եւ Բ. Մնացորդաց, փոխան Քրոնիկի), Եզրաս, Նեեմիա (կամ Բ. Եզրաս) եւ Եսթեր:

3. Պաշտամունքի եւ աղօթքի Սաղմոսներ (էջ 24): Պատասխաններ՝ Սղ 85-Բ, Սղ 8-Գ, Սղ 50-Ա, Սղ 103-Ե, Սղ 148-Բ, Սղ 67-Յ, Սղ 140-Դ, Սղ 92-Ժ:

4. Յիշէ՛ մեզ, Տէր (էջ 25): Պատասխաններ՝ Երանութիւններ, Սրբազան պարգեւներու երրորդ տօն, Օծումն ետք Սուրբ Պատարագ, Զոգեհանգիստ: Սաղմոս 111.6-7 քառեակը կ'արտասանուի Սուրբ Պատարագի օրերուն:

Մեր հաւատքի գործերը

Յիշելու թեման, Աստուածաբանական կարեւոր ըմբռնում մըն է եւ եկեղեցւոյ առօրեայ կեանքին առընչուած կարեւոր աշխատանք մը: Աստուած մեզ կը պահպանէ՝ մնալուն կերպով յիշելով մեզ: Մենք միշտ կ'աղօթենք Իրեն, որպէսզի «յիշէ՛ մեզ» իր ողորմութեամբ: Մենք նաեւ կը խնդրենք Աստուծմէ, որ յիշէ եւ փրկէ մեր մեռելները, որոնք յաւիտեանական կեանքի յոյսով կ'ապրին հիմա, արժանանալու Աստուծոյ երկնային թագաւորութեան:

Աշակերտներուն հետ զրուցեցէ՛ք ձեր յիշողութեան մէջ գտնուող կարեւոր նիւթերու մասին: Անոնք կըրնան ըլլալ այնպիսի յիշողութիւններ, որոնք կապուած են ձեր մանկութեան, ծնողներու հետ ապրած կեանքին, պատմութիւններ՝ զորս անոնցմէ լսած էք, բաներ՝ որոնք ձեզի օգտակար կ'ըլլան այսօր ձեր կեանքին ընթացքին, կամ անձեր՝ որոնք խոր տպաւորութիւն թողած են ձեր վրայ: Եթէ նկարներու ալ-

պիւմ մը ունիք, կամ ընտանեկան ծառը ներկայացնող պատկերներ, ցոյց տուէք աշակերտներուն, ըսելու համար թէ ինչպէ՞ս կը վերյիշէք անցեալը: Յիշեցուցէ՛ք անոնց, թէ եկեղեցին ալ իր կերպերը ունի անցեալը յիշելու՝ Աստուծոյ հետեւած մեծ մարդոց կեանքին վերյիշումով եւ աղօթքներու արտասանութեամբ, որոնք մեզի կը յիշեցնեն թէ մենք Աստուծոյ ժողովուրդն ենք:

Աշակերտները մղեցէ՛ք մտածելու թէ մենք ինչպէ՞ս կրնանք մարդիկ մեր սրտերուն մէջ պահել միշտ (մեռած թէ ողջ մարդիկ): Ինչպէ՞ս կըր-

նանք միշտ կապ պահել մեր հարազատներուն կամ մտերիմ բարեկամներուն հետ, որոնք մեզմէ հեռու կ'ապրին: Ինչպէ՞ս կրնանք զգալ ներկայութիւնը մեր մեռած հարազատներուն: Ինչպէ՞ս կրնանք անոնց յիշատակը վառ պահել եւ զանոնք ծանօթացնել նոր սերունդներուն:

Աստուածաշունչը ինչպէ՞ս կրցած է շին եւ Նոր Կտակարաններու մէջ դերակատար անձերը մեզի ծանօթացնել, կամ ինչպէ՞ս Սուրբերը մինչեւ այսօր կենդանի ներկայութիւն են եկեղեցւոյ կեանքին մէջ:

Անոնք ի՞նչ են կեանքի անոնց կենդանութիւնը: Պարաստեց, Գրային սագրութիւնները գծեց, մատնանք կամ ըսելով անոնց կենդանութիւնը իմալու շանձնալ սորվեցնեց ինչպէ՛ս:

Մայաստ կրնան ունենալ ինչ: Ի՞նչ կրնանք սորվիլ անքէն ու գործունէութեան լուծեան գիրք մը պատճառով, որ կ'ամփոփէ Սուրբ յքեր եւ Սուրբերու կենդանութիւնը: Անոնց պատկերք, մէկ երկու երեւոյթներ ցէ՛ք անոնց կեանքէն, ինչպէ՛ս կրնանք քաղել առջեւ՝ զԱստուած ճանչնալու եւ մէկ բան գէթ անցէ՛ք, ըսելով թէ այս կը անոնք մեզի, որպէս օկեանքին:

Պատ 5 – ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԳԱՐԷՆԵՐԸ

Գիրք – ես 1.1-4, 16-20, 6.1-8, 9-12, 7.10-15, 9.2, 6-7, եր 1.4-10, Թգ Գ. 2.1-4, 10-12, 3.3-15, 5.1-7, 6.11-13, 7.51 մինչև 8.1-13, Թգ Դ. եր 1-2 (հին Կտակարանեան մէջբերումներ):

Պատին գլխաւոր միւթը – Երբ Բաժանեալ Թագաւորութիւնը (Իսրայէլի եւ Յուդայի) դժուար օրեր կը դիմագրաւէր, Աստուած մարգարէներ դրկեց ժողովուրդին յայտնելու Իր կամքը եւ Իր նկատմամբ հաւատքը ու վստահութիւնը վերականգնելու համար:

Սորվելու եւ սորվեցնելու նպատակը – Այս դասի աւարտին, աշակերտներ պէտք է կարենան՝

- Յոյց տալ, թէ ինչպէ՞ս կարելի է օգտուիլ Աստուածաշունչի համատեսականութենէն:
- Նկարագրել մարգարէ մը իբրեւ անձ մը, որ Աստուծոյ պատգամները կը փոխանցէ եւ կը յայտնէ անոր կամքը:
- Ճանչնալ Եղիա, Եղիսէ, Եսայի, Երեմիա եւ Եզեկիէլ մարգարէները:
- Յառաջ բերել մէկ արարք կամ օրինակ, իւրաքանչիւր մարգարէէն որ ներկայացուած է դասին մէջ:

Նախապատրաստութիւն դասի

Նախ դուք ծանօթացէ՛ք Աստուածաշունչի համատեսութեան (գործնական օրինակը տրուած է էջ 26-ին մէջ) եւ քանի մը համատեսական հատուածներ պատրաստեցէ՛ք (կամ ալ յոռեզոյն պարագային՝ լուսապատճէնը տուէք իւրաքանչիւր աշակերտի):

Ներդիր գործածուելու համար թուղթի կտորներ ունեցէ՛ք, զանոնք դնելու համար Ա. եւ Բ. Թագաւորաց գիրքերուն, Եսայիի, Երեմիայի, Եզեկիէլի, Պանիէլի, Յայտնութեան, Միքիայի եւ Բարուքի գիրքերուն սկիզբները:

Ջանացէ՛ք նախապէս արծանագրել ձայնագիր մեքենայի վրայ 136-րդ Սաղմոսի կատարումը՝ «Բաբելոնեան գետերու վրայ», որ կը կատարուի Մեծ Պահքի օրերուն (գործիքին համար բաւարար ելեկտրական թէլ ալ բերէք ձեզի հետ, որպէսզի կարելի ըլլայ զայն մօտեցնել աշակերտներուն: Իսկ եթէ բարդերով կ'աշխատի ձեր գործիքը, այդ պարագային ստուգեցէ՛ք որ նոր ըլլան անոնք եւ ոչ թէ տկարացած): Եթէ լաւ սրբապատկերներ պարու-

նակող գիրքեր ունիք, 27-րդ էջին վրայ դրուած գիրքին նման, այդ ալ դասարան բերէք, որպէսզի աշակերտները կարենան տեսնել մարգարէական յայտնութիւններով մարմնաւորուած պատկերները:

Պատմութիւններ Աստուածաշունչէն

Աշակերտները պէտք է յստակօրէն գիտնան, որ այս դէպքերու ժամանակաշրջանը կ'իյնայ Սողոմոն թագաւորի մահուընէն ետք, երբ միացեալ թագաւորութիւնը բաժնուած էր, Իսրայէլը՝ հիւսիսի մէջ, իսկ Յուդան՝ հարաւի մէջ: Ժամանակի ընթացքին, երկու թագաւորութիւններն ալ թշնամիներու յարձակումներուն կ'ենթարկուին: Ասորիները կը յարձակին Իսրայէլի թագաւորութեան վրայ եւ իրենց հետ Ասորեստան կը տանին բազմաթիւ գերիներ: Բաբելացիներն ալ Յուդան կը գրաւեն, կը կործանեն Երուսաղէմի Տաճարը եւ Սուրբ Քաղաքին մեծ մասը: Բնակչութիւնը ստիպողաբար կը տեղափոխուի Բաբելոն, որպէսզի այնտեղ օտար թագաւորին ծառայէ:

Պատի սկզբնաւորութեան, գրա-

տախտակին վրայ գրեցէ՛ք «Մարգարէ» բառը: Աշակերտներուն ըսէ՛ք, որ պատմեն ինչ որ գիտեն մարգարէներուն մասին: Ապա ցուցակ մը կազմեցէ՛ք մարգարէներու անուններուն, որոնք դասին մէջ կը գտնուին: Երբ մարգարէի մը մասին կը խօսիք, աշակերտներուն ըսէ՛ք որ անոնց մասին հատուածներ գտնեն Աստուածաշունչէն եւ տեղերը նշեն: Թող աշակերտները փորձեն նշել անոնց վերաբերող արարք մը, կամ պատմուածք մը՝ տուեալ հատուածներուն մէջէն:

Ձուգահեռներ գտնել

Մինչ կը կարդաք Բաբելոնի կողմէ Յուդայի նուաճման դրուագը՝ քննարկեցէ՛ք պատմուածը հետեւեալ հարցումներէն օգտուելով. «Եբրայեցի ժողովուրդը շատ ուրախ էր Տաճարը ունենալուն համար. պաշտամունքի այն գեղեցիկ վայրը, որ կառուցուած էր Սողոմոնի կողմէ: Ի՞նչ զգացին արդեօք եբրայեցիներ, երբ տեսան Տաճարին կործանումը Բաբելացիներուն ձեռքով: Ի՞նչ զգացին արդեօք երբ այլ երկիր մը կը տարուէին իբրեւ գերի-

մեր, ծառայելու համար օտար բազաւորի մը»: Շեշտը դրէ այն գաղափարին վրայ, թէ Տաճարը կորսընցնելը աշխարհի վախճանը կը նշանակէր, անոնց պէս Աստուծոյ պաշտամունքին նուիրուած ժողովուրդի մը համար, եւ ամբողջ եղածը Աստուծոյ նկատմամբ իրենց ունեցած հաւատքը փորձելու համար էր:

«Բաքելոնի գետերուն վրայ» Սաղմոսը թող լսեն եւ ըսէ՛ք աշակերտներուն, որ բառերուն լաւ ուշադրութիւն դարձնեն (կրնան նաեւ Աստուածաշունչէն հետեւիլ անոր բառերուն): Անոնց հարցուցէ՛ք թէ ինչպէ՞ս կրնան նկարագրել այն ինչ որ զգացին երբայեցիներ այդ դժբախտութենէն ետք որ իրենց պատահեցաւ, կամ՝ ի՞նչ մտածեցին արդեօք զիրենք գերեվարողներուն մասին:

Ա. Թագաւորաց 18.22-40-էն կարդացէ՛ք Եղիա մարգարէին Բահաղի սուտ մարգարէներուն վրայ տարած յաղթանակը: Սկիզբը նշեցէ՛ք, թէ ինչպէ՞ս Եղիա քանի մը անգամ ջուր թափելով զոհերուն վրայ, աւելի «անկարելի» կը դարձնէ հրաշքը: Աստուծոյ կրակը ոչ թէ չոր զոհը պիտի վառէր, այլ՝ ամբողջութեամբ թաց վայրի մը մէջ պիտի այրէր զայն...: 40-րդ համարին մէջ, ուր Եղիա բռնել եւ սպաննել կու տայ Բահաղի քուրմերը, պէտք է նշենք որ ասիկա իր կողմէ վրէժխնդիր արինահեղութիւն մը չէր, այլ Երկրորդումն Օրինաց Գիրքի պատուիրաններուն կատարումը՝ սուտ մարգարէներուն յատուկ:

Ուշադիր եղէ՛ք որ աշակերտներ գիտնան Եղիայի եւ Եղիսի տարբեր անձեր ըլլալը, որովհետեւ անոնց անունները շատ նման են իրարու: Երկու պատմութիւններ կարդացէ՛ք Աստուածաշունչէն, թէ ինչպէս Եղիսէն գնեց յուսահատած կիները: Մարգարէները ոչ միայն Աստուծոյ կամքը կը փոխանցէին,

այլ նաեւ Անոր սէրն ու ողորմութիւնը արտայայտող հրաշքներ կը կատարէին:

Երեք մեծ մարգարէները (էջ 29)

Դասարանը երեք խումբերու բաժնեցէ՛ք: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը թող հետեւեալ երեք (չորս մեր մարգարէներուն չորրորդն է Դանիէլը) մարգարէներէն մէկը կարդայ եւ ներկայացնէ դասարանին մէջ: Զննարկումի ժամանակ ըսէ՛ք, որ ճշդն թէ ո՞ր մարգարէները ապրած են Բաքելոնեան գերութեան ժամանակաշրջանին: (Անցէ՛ք թիւ 2 վարժութեան):

Վարժութիւններ

1. Համատեսական պատկերը կիրարկելու վարժութիւններ (էջ 26): Օգնեցէ՛ք աշակերտներուն այս վարժութիւնը կատարելուն մէջ եւ անոնց յաւելեալ օրինակներ տուէ՛ք՝ նոր սորվածին աւելի լաւ իւրացնելու համար: Նայեցէ՛ք «մարգարէ» եւ «պատգամաբեր» բառերուն:
2. Շատ մը համարներ զորս կ'օգտագործենք Սուրբ Պատարագի արարողութեան ընթացքին կամ շարականներուն մէջ, քաղուած են մարգարութիւններէն: Եսայիի 7.14-ը Շննդեան մեր արարողութիւններուն մաս կը կազմէ: Եզեկիէլ 37.1-14-ը Աւագ շաբթուան ընթացքին կը կարդացուի, երբ կը յիշատակենք Յիսուսի յարութիւնը եւ Նոր Կեանքը զոր Ան պարգեւեց մեզի: Աքսորական երբայեցի ժողովուրդին ողբը (Սղ 137) Մեծ Պահոց մեր ժամերգութիւններուն մէջ ներառուած է: Սաղմոսը ամբողջութեամբ մեզի կը յիշեցնէ թէ որքա՞ն հեռացած ենք Աստուծմէ:

Պատասխաններ.– Չախէն աջ՝ վերի խումբը՝ 1 Ես 9.6-7, Բարութ 3.35-4.1, 3 Ես 7.10-16: Չախէն աջ՝ վարի խումբը՝ 4 Ես 11.1-4, 10, 5 Միքիա 5.2, Դն 2.44-45):

Կեանքը եկեղեցւոյ մէջ

Մարգարէները

պատկերագրութեան մէջ (էջ 27)

- Ա. Քրիստոս գահի վրայ բազմած (Տէրը նստած փառաց Աթոռին վրայ սերովբէներով ու քերովբէներով շրջապատուած): Տէ՛ս այս մասին Յայտնութեան գիրքի, Եսայիի եւ Եզեկիէլի տեսիլքները:
- Բ. Եղիան, որ ագռաւներու կողմէ կը կերակրուի (Հմմտ Գ. Թգ 17.4-7):
- Գ. Պատկերանշան. Աստուածամայրը՝ մանուկը որովայնին մէջ (Հմմտ Ես 7.14):
- Դ. Եղիան դէպի երկինք կը վերացուի հրեղէն կառքով (Հմմտ Դ. Թգ 2.9-12):

Մեր հաւատքի գործերը

Ծնողները աշակերտներու հետ կրնան կարդալ եւ վերաքաղ ընել առաջին հինգ դասերը, որոնք Հիմ Կտակարանի մասին են, օգտագործելով *Ով եմ ես* վարժութիւնը (էջ 31): Այս պարտականութիւնը կարելի է դասարանին կամ տան մէջ կատարել (սակայն քիչ մը ժամանակ կը պահանջէ): Եթէ տան մէջ կատարուի՝ դասարանին մէջ անպայման պէտք է վերաքաղ ընել զայն, որպէսզի աշակերտները կարենան իրենց պատասխաններուն ճշգրտութիւնը ստուգել: Կրնաք նաեւ աշակերտներուն ըսել, որ ժամանակացոյց մը պատրաստեն պարտականութեան մէջ տրուած անուններուն եւ բացատրութիւններուն հիման վրայ:

Պատասխաններ.– Ա-3, Բ-12, Գ-9, Ե-2, Զ-132, Է-5, Ը-7, Թ-11, Ժ-8, Ի-15, Լ-1, Խ-10, Ծ-6, Կ-14:

Ծանօթ.– Այս վարժութիւնը եւ անոր վերաքաղը կարելի է նաեւ յաւելեալ դասով մըն ալ կատարել, եթէ դասաբաշխումի ընդհանուր ծրագիրը թոյլ տայ: Զայն կարելի է ընել Շննդեան նախորդող ժամանակաշրջանին:

Պատ 6 – ՅՈՎԻԱՆՆԵՍ ՆԱԽԱԿԱՐԱՊԵՏԸ

Գիրք – Ղկ 1.5-25, 57-80, Ես 40.3-5:

Պատիմ գլխավոր միւթը – Մինչ մենք կ'անցնինք Նոր Կտակարանի բաժինը եւ Աստուծոյ Նոր Ուխտին շրջանը՝ Իր Որդիին գալուստով, կը հանդիպինք Յովիաննէս Սկրտիչին՝ վերջին մարգարէին, որ Անոր գալուստը յայտնեց մարդկութեան:

Սորվելու եւ սորվեցնելու նպատակը – Այս դասի աւարտին, աշակերտները պէտք է կարենան՝

- ճանչնալ Յովիաննէս Սկրտիչը՝ Նախակարապետը իբրեւ վերջին մարգարէն, որ կանխագուշակեց Քրիստոսի գալուստը:
- Գտնել Հին եւ Նոր Կտակարաններու բաժինները Աստուածաշունչէն եւ ըսել, թէ գլխաւորաբար ի՞նչ կայ Հին Կտակարանին մէջ:
- Բացատրել, թէ Հռոմէացիները ինչպէ՞ս կը հաշուէին ժամերը եւ օրուան ժամերուն մասին օրինակներ տալ, որոնք գրուած են Նոր Կտակարանին մէջ:
- Օրինակ մը տալ Աստուածաշնչական երգի մը:
- Ցոյց տալ, թէ Մարիամի երգը («Մեծացուցէ») եւ Սիմէոնի երգը արարողութեան ընթացքին ե՞րբ կը կատարուին եւ անոնց մէջէն մատնանշել կարեւորագոյն բաժինները:
- Գոց ըսել Սիմէոնի երգը եւ արտասանել «Մեծացուցէ»ն:

Նախապատրաստութիւն դասի

Եջ 30-ի վրայ գտնուող Նոր Կտակարանի յատուկ պարտականութեան համար չորս մեծ եւ չորս անեղի փոքր էջադիրներ պատրաստեցէք իւրաքանչիւր աշակերտի համար: Ձեր անձնական Աստուածաշունչին մէջ նշեցէք տեղը այնպէս ինչպէս պարտականութեան հրահանգին մէջ կ'ըսուի, որպէսզի պատրաստ ըլլաք աշակերտներուն օգնելու այս աշխատանքին մէջ: (Աշակերտները գունաւոր մատիտներու պէտք պիտի ունենան «Մեր հաւատքի գործերը» բաժնին համար: Անոնք պէտք է իրենց տրամադրէք նաեւ որպէսզի տուն տանին, եթէ չեն ուզեր իրենց սեփական մատիտներ գնել):

Պատրաստեցէք Սիմէոնի աղօթքին եւ «Մեծացուցէ»ին ձայնագիր ժապաւենի վրայ արձանագրութիւնը՝ դասարանին մէջ օգտագործելու համար զայն: Եթէ կարելի ըլլայ՝ մէկական ժապաւեն ալ իրենց հետ

տանելու համար պատրաստեցէք: (Դպրապետին կամ խմբավարին օգնութեան կրնաք դիմել, որպէսզի բոլորին ծանօթ եղանակով երգուածը արձանագրէք):

Պատմութիւններ Աստուածաշունչէն

Պատմութեան առաջին մասը կարդալէ ետք յիշեցուցէք, որ եղիսաբէթ եւ Ջաքարիա հաւատքի մէջ փորձուած մարդիկ էին, անգաւակ մնացած ըլլալով մինչեւ իրենց ծեր տարիքը: Սակայն նշեցէք նաեւ, որ անոնք չէին դադարած աղօթել Աստուծոյ, նոյնիսկ եթէ շատ ծեր էին այլեւս գաւակ ունենալու համար: Աշակերտներուն հարցուցէք. «Ինչո՞ւ համար Գաբրիէլ հրեշտակը Ջաքարիային լեզու տուաւ»: Պէտք է նշել, թէ Ջաքարիան կասկածեցաւ հրեշտակին ըսածին եւ հաւատացեալ մարդ մը պէտք չէ կասկածեր: Սակայն իրեն առիթ տրուեցաւ հասկընալու եւ Աստուծոյ ողորմութեան արժանանալու՝ անելի ուշ:

Զուգահեռներ գտնել

Կարդացէք Ղկ 1.68-79 հատուածը դասարանին հետ միասին. ասիկա Ջաքարիայի մարգարէութիւնն է, իր գաւակին՝ Յովիաննէսի մասին: Աշակերտներուն ըսէք որ գտնեն այն համարը ուր Յովիաննէսի համար կ'ըսուի որ «մեծագոյն մարգարէն» է (հմր 76): Այս երգը եւ Մարիամի «Մեծացուցէ»ն օգտագործեցէք Հին Կտակարանի գլխավոր թեմաները վերաքաղ ընելու համար: Աշակերտներուն ըսէք որ հատուածներ գտնեն այն միւթերուն մասին, որոնց անդրադարձած էք նախորդ դասերուն: Թող անոնք մատնանշեն կարեւոր նախադասութիւններ բնագրին մէջէն՝ տարբեր գոյնի մատիտներ օգտագործելով եւ ըսեն, թէ ինչո՞ւ զատեցին այդ նախադասութիւնները:

Դարձեալ պահանջեցէք աշակերտներէն, որ ըսեն թէ ի՞նչ կարեւոր երկու բան պիտի ընէր Յիսուս երբ աշխարհ գար («Խաւարին մէջ եւ մահ-

ուան շուքին մէջ նստողներուն լոյս պիտի տար» եւ «Մեզ առաջնորդէր խաղաղութեան ճամբուն մէջ» (հմր 79):

Վարժութիւններ

Նոր Կտակարան (էջ 32): Աշակերտներուն հետ միասին բացէք Նոր Կտակարանի չորս բաժինները, մինչ անոնք էջադիրներ կը դնեն այդ տեղերը իրենց Աստուածաշունչին մէջ: Վերոյիշեցուցէ՛ք Աւետարաններուն անունները՝ Մատթոս, Մարկոս, Ղուկաս եւ Յովհաննէս եւ աշակերտները աւելի փոքր էջադիրներ թող դնեն այդ տեղերը:

Տիրոջ Նախակարապետը (էջ 32): Համարներն են՝ 68 եւ 79:

Կեանքը եկեղեցւոյ մէջ

«Երգ» բառը քննարկեցէ՛ք, որ կը նշանակէ Աստուածաշնչական հատուած մը, որ իբրեւ աղօթք կամ շարական կ'երգուի եկեղեցւոյ մէջ (տե՛ս էջ 35-ի համարները): Աշակերտներուն ըսէ՛ք, որ երբ եկեղեցի երթան յաջորդ անգամ, ուշադրութիւն դարձնեն ժամերգութիւններու

ընթացքին կարդացուող կամ երգուող հատուածներուն: Ըսէ՛ք, որ հետեւին «Մեծացուցէ՛ք» ին կամ Սիմեոնի երգին եւ ըսեն թէ ո՞ր ժամերգութեան ընթացքին կատարուեցան անոնք (կամ ի՞նչ կը կատարուի երբ անոնք արտասանուին):

Մեր հաւատքի գործերը

Քանի որ այս բաժնի պարտականութիւնները կրնան նաեւ տան մէջ կատարել, լաւ կ'ըլլայ որ նախապէս պարաստէ՛ք աշակերտները: Վերաջադրէ՛ք Հռոմէական ժամացոյցի հաշուարկումները:

Պարասխաններ

1. Հռոմէական ժամանակով (4 տարբեր ժամեր տրուած են՝ երեկոյց, կէս գիշեր, հաւախօս, առաւօտ), երեկոյեան ժամը 6-էն մինչեւ առտուան ժամը 6-ը: Ը.
2. Հռոմէական ժամանակով. գիշերոյան 9-րդ ժամ՝ ցերեկուան ժամը 3-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 6-ը: Թ.
3. Հռոմէական ժամանակով. առա-

ւօտ՝ գիշերուան ժամը 3-էն մինչեւ առտուան ժամը 6-ը: Դ.

4. Հռոմէական ժամանակով. երրորդ ժամ՝ առտուան ժամը 9-էն մինչեւ 12-ը: Չ.
 5. Հռոմէական ժամանակով. երրորդ ժամ՝ առտուան ժամը 9-էն մինչեւ 12-ը: Գ.
 6. Հռոմէական ժամանակով. վեցերորդ ժամ՝ կեսօրուան ժամը 12-էն մինչեւ կեսօրէ ետք ժամը 3-ը: Ա.
 7. Հռոմէական ժամանակով. երեկոյ՝ երեկոյեան ժամը 6-էն մինչեւ 9-ը: Բ.
 8. Հռոմէական ժամանակով. կէս գիշեր՝ երեկոյեան ժամը 9-էն մինչեւ գիշերուան ժամը 12-ը: Ե.
 9. Հռոմէական ժամանակով. լուսաբաց՝ կէս գիշերուան ժամը 12-էն մինչեւ առտուան ժամը 3-ը: Է.
- (Այստեղ վերարտադրեցէ՛ք Հռոմէական եւ արդի ժամանակացոյցի բացատրութիւնները Աշակերտի Գիրքէն էջ 33):

